

Flintlock i Afrika

Z-TEAM: Tre soldater fra Air Transport Wing (ATW) i Aalborg har afgørende indflydelse på, hvordan transporten af soldater, udstyr og forsyninger foregår under øvelse Flintlock i Afrika. Holdets undersøgelser afgør, om Hercules-flyene må lande på de primitive landingsbaner i Tchad. ■

○ Side 11

Eftertragtet ekspertise

VIDEN: Sidste år trak medierne næsten dobbelt så mange gange på Forsvarsakademiets eksperter som forrige år. - Når det bliver sværere at komme ud til missioner, bliver akademiets eksperter en vigtig kilde for medierne, siger TV2 reporter Rasmus Tantholdt. ■

○ Side 15

Knas i kærligheden

KURSUS: Det kan være svært at få hjemmefronten til at fungere. Men når kærligheden yderligere bliver belastet af utallige øvelser og langvarige udsendelser, kan problemerne hobe sig op. Derfor tilbyder Veterancentret til sommer de såkaldte PREP-kurser, som kan styrke dit ægteskab. ■

○ Side 21

Nordic Race

LØB: En gruppe soldater begyndte i 2012 at arrangere ekstreme løb, fordi de savnede adrenalin-suset fra Helmand. Nu har mere end 20.000 løbet med. En del af overskuddet går til gamle kolleger med blå mærker. ■

○ Side 24

FORSVARSAVISEN 02

ÅRGANG 4 · MARTS · 2015

Æ SÅ RING´ ENDDA

Store, mudrede marker, bondegårde med heste, grise, køer - og ikke andet. Der er mange fordomme om Vestjylland, som er hjemsted for både soldater og flere af Forsvarets faciliteter, blandt andet de store øvelsesterræner, Borris og Oksbøl.

Tag med til Vestjylland i temaet side 4-7.

KORT NYT OM FORSVARET

Bruger du ?

KØRSEL: Så vær opmærksom på, at Delebilen blev til Forsvarets delebil 1. marts. Det betyder:

- ☞ Du skal have en nøglebrik for at kunne benytte ordningen fremover. Det gamle chipkort virker ikke fra 28. februar. Henvend dig i desken/receptionen for at skifte til nøglebrikken.
- ☞ Har du oprettet bookinger fra 28. februar og frem, skal de oprettes på ny. Booking i gammelt system overføres ikke.
- ☞ Fremtidige bookinger skal ske på www.delebilen.dk

Statsministeren i Kuwait

INHERENT RESOLVE: Tirsdag den 3. marts besøgte statsminister Helle Thorning-Schmidt de danske soldater på Ahmed al-Jaber-basen i Kuwait. Soldaterne deltager i Inherent Resolve. Statsministeren takkede soldaterne for deres indsats.

- Tak, fordi I sagde ja. Tak, fordi I kæmper for Danmark. Tak, fordi I er, dem I er, hver eneste dag. Det er et meget simpelt ord, men det betyder rigtig meget for vores nation Danmark. Tak, fordi I gør jeres indsats så flot, som I gør. Tak. Det danske bidrag består på nuværende tidspunkt af 7 fly og 87 mand, hvor af de 8 er piloter. Du kan følge Mission Update fra Inherent Resolve på forsvaret.dk.

Foto: Anders V. Fridberg

LÆS FLERE
NYHEDER,
GÅ I DYBDEN
MED FOKUSOM-
RÅDER ELLER
SE VIDEOER PÅ
FORSVARET.DK

Vidste du at...

Du på HR-portalen kan se tal for uforudset afgang i Forsvaret? Uforudset afgang defineres ved enten at medarbejderen selv har opsagt ansættelsesforholdet eller er afgået ved døden. Opgørelserne viser både prognoserne og de reelle tal, og er blandt andet opgjort på funktionsniveau. Du kan også se, hvor mange der bevilges tjenestefri uden løn.

INDHOLD

Kort nyt

SIDE 2-3

Tema: Vestjylland

SIDE 4-7

Indland

SIDE 8-10

Udland

SIDE 11-13

Forskning/analyse

SIDE 14-15

Materiel

SIDE 16-17

Arbejdspladsen

SIDE 18-21

Uddannelse/karriere

SIDE 22-23

Sport og sundhed

SIDE 24-25

Kultur og identitet

SIDE 26-27

Navne

SIDE 28-29

Set udefra

SIDE 30-31

Bagsiden

SIDE 32

I SIDSTE ØJEBLIK / NYHEDER FRA IND- OG UDLAND

Marinestaben flytter til Karup

FLYTTEDAG: Marinestaben (VFK-MST) skal flytte til Karup. Det kommer til at ske i dagene 20. – 24. marts. Alle medarbejdere pakker deres ting den 20. marts, herefter flyttes det til Karup, og den 24. marts pakker alle ud og gør klar til at arbejde i nye faciliteter. I perioden vil det være svært at få fat i kollegaer i Marinestaben. Flytningen sker som konsekvens af seneste Forsvarsforlig. ■

Luftgruppe Vest på dk4

ØKONOMI: Luftgruppe Vest er navnet på den flyovervågning, som Danmark etablerede i Grønland i starten af 1960-erne som følge af skibet Hans Hedtofts forlis i 1959. Hver måned tilbringer et Challengerfly og besætning cirka 10 dage i Grønland under Arktisk Kommando. Gennem fiskerikontrol, farvandsovervågning, redningsflyvninger og ambulancetransport er Luftgruppen med til at skabe større tryghed for befolkningen i den arktiske del af det danske rige.

Du kan se programmet om Luftgruppe Vest på dk4 den 12. marts kl. 19, den 16. marts kl. 23 eller den 21. marts kl. 11:40. ■

Søg penge til ferielejr

VETERANER: Nu kan der søges om penge til at afholde ferielejre for veteraner med børn. Så vil din forening være med til, at veteranforældre og deres børn får en god ferie, så søg nu. Sommerlejr 2015 har ansøgningsfrist den 16. marts 2015. Udmelding om tilsagn/afslag vil være medio april 2015. Sommer 2016 har ansøgningsfrist før den 1. september 2015. Udmelding omkring tilsagn/afslag vil være primo oktober 2015. Har du spørgsmål er du velkommen til at kontakte: Major Lars Højbak – telefon: 7216 3406 / E-mail: vetc-vs01@mil.dk eller Thomas Renard – telefon: 7216 3407 / E-mail: vetc-vs02@mil.dk. ■

FOTO: VALDEMAR JENSEN

Flaget på halv

Til minde om ofrene for skudattentatet i København vajede Dannebrog på halv over hele Danmark mandag den 16. februar. Det gjaldt selvfølgelig også Forsvarets etableringer. På billedet er det Værnsfælles Forsvarskommando i København. ■

Det er en markering af, at vi står sammen om vores demokrati, vores værdier og vores fællesskab

Justitsminister **Mette Frederiksen** til Ritzau.

VINTERSOL

FOTO: JESPER SUNOSTROM/FORSVARSMAKTEN

Soldater i sneen

152 mand fra JDR og GHR er i øjeblikket på vintertræning få kilometer fra Polarcirklen i Nordsverige. De kommende uger skal de lære at mestre langrendsski, skiskydning, glatførekørsel i bæltekøretøjer og at overleve sammen og på egen hånd i kulden. Når vinteruddannelsen er færdig, skal de kæmpe i ni dage imod svenskerne, der alt andet lige har en hjemmebanefordel.

DER ER MERE END SIKKERHEDEN PÅ SPIL

Man skriver ikke på Facebook om forestående operationer. Men selv om opslag på Facebook ikke er direkte farlige, kan de skade både dig selv og Forsvaret.

AF ANDERS V. FRIDBERG / VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

SOCIALE MEDIER

”Klar til de næste tre dages operation i Helmand”. ”Min gode kollega Dan træner irakiske sikkerhedsstyrker, så de kan smadre ISIL”. Den slags statusopdateringer på Facebook eller andre sociale medier er de fleste ansatte i Forsvaret helt klar over, at de ikke skal lave. Alligevel er det hele tiden vigtigt at huske hinanden på det.

Premierløjtnant Ronny Vossen Rasmussen var i begyndelsen af året udsendt som presseofficer for Operation Inherent Resolve Hold 1. Inden holdet tog afsted, briefede han soldaterne om hensigtsmæssig adfærd på de sociale medier.

- Jeg fortalte soldaterne, at de altid skal tænke sig om. Af hensyn til operationssikkerheden nævner man ikke tid og sted. Men de skal også huske at ændre indstillinger, så man ikke automatisk kan se, hvor et billede er taget. De må gerne lægge billeder op af deres kammerater, hvis de har sagt OK til det, men de skal lade være med at tage billederne, og de skal være opmærksomme på, om der er militære installationer i baggrunden, forklarer premierløjtnant Ronny Vossen Rasmussen.

Men det er ikke kun sikkerheden, soldater og andre ansatte i Forsvaret skal tænke på, inden de poster opslag.

- Jeg sagde også til dem, at alt hvad de lægger på Facebook skal opfattes som offentligt, og at pressen gerne må citere fra deres profil. De skal tænke over, at billeder som de selv synes er sjove, måske får folk uden for Forsvaret til at tænke noget helt andet, siger Ronny Vossen Rasmussen.

Kan jeg stole på dig?

Både den ansattes eget og Forsvarets omdømme kan hurtigt lide skade, hvis soldater laver opslag, hvor de eksempelvis virker skydegale. Det bekræfter Trine Nebel, der er rådgivende retoriker med speciale i omdømme.

-Jeg synes, at den slags statusopdateringer er grænseoverskridende i forhold til værdier, normer og moral. Fordi det siger noget om, hvordan vi ser på andre mennesker. Kan jeg overhovedet være tryk sammen med dig og stole på, at du er i stand til at agere professionelt, når du poster dit nedladende syn på andre mennesker, som også har liv, familie og følelser, siger hun.

Trine Nebel mener, at alle der skriver på de moderne platforme bør tænke over de grundregler for kommunikation, som blev formuleret af Aristoteles i Grækenland for mere end 2500 år siden. De siger, i meget forenklet form, at både et budskab og dets afsender bliver bedømt af modtagerne på baggrund af modtagerens opfattelse af afsenderens dygtighed, moral, værdier, imødekommenhed og tolerance over for andre.

- Vi har svært ved at forstå, at folk har en anden opfattelse af os, end vi selv har. Folk tror, at de bliver opfattet som troværdige, fordi de opfatter sig selv som troværdige. Og så overser de, at deres troværdighed ikke ligger hos dem selv, men hos modtagerne. Det

er alene modtageren, der afgør, om man er en person, som de kan have tillid til, slår Trine Nebel fast.

Vi glemmer nuancerne

Når Trine Nebel holder kurser for offentlige eller private virksomheder, der ønsker at arbejde med deres omdømme, bliver hendes kursister ofte overraskede over, på hvilket spinkelt grundlag de selv har dannet deres billede af andre mennesker.

- Folk har ofte ekstremt klare holdninger til andre mennesker. Ham kan jeg lide, ham kan jeg ikke lide. Ham der er skydegale. Så kan du sige, at det bare var en statusopdatering, som jeg lavede i 2014, og spørge, om vi ikke kan få lidt nuancer med. Men vi er ret nuanceløse, når vi bedømmer andre mennesker. Folk reagerer på baggrund af deres perception, ikke på baggrund af deres viden, siger Trine Nebel.

Opdateringer på Facebook eller de andre sociale medier er ofte kun rettet mod afsenderens egne venner, der har et mere nuanceret grundlag at dømme ud fra. Men de kan hurtigt sprede sig og blive læst af venners venner, og så forsvinder kendskabet til afsenderen hurtigt.

-Man skal huske på, at på Facebook kan man ikke tale, som man kan, når man står i omklædningsrummet på en kaserne. I omklædningsrummet er der ting, som det er helt i orden at sige, men som andre, der ikke forstår jargonen, ville få et granat-chok over at høre. Man skal huske på, at på Facebook, bliver der trykket på shareknappen, og pludselig er det hele Forsvaret, der har et omdømme, hvor man tænker, at det er nogle skydegale psykopater, der er ansat, siger Trine Nebel. ■

”Hændelser eller mistanke om hændelser, der kan have eller har haft skadelig, ned-sættende eller begrænsende indflydelse på beskyttelsen af Forsvarets personel mod terrorisme, undergravende virksomhed spionage og kompromittering...” skal rapporteres til Forsvarets Efterretningstjeneste. Rapporterne sendes via den lokale sikkerhedsofficer direkte til Forsvarets Efterretningstjeneste og foresatte myndighed.

Kilde: Bestemmelser for den Militære Sikkerhedstjeneste **FKO BST 358-1** (Kap. 10).

KOMMENTAR

Tænk dig om

Det vi oplevede i København den 14. og 15. februar, minder os alle om altid at have sikkerhed for øje, for os selv, for dem i den hjemlige struktur, men også i høj grad for dem indsat på missioner i udlandet. Sikkerhed er et område, der angår os alle, og som ligger mig meget på sinde.

I den seneste tid har der været en række episoder, hvor udsendte medarbejdere blandt andet har lagt information om Forsvarets operationer ud på de sociale medier. Forsvaret er indsat i skarpe operationer i mange af verdens brændpunkter, hvor operationssikkerheden er en forudsætning for indsatsen. Operations-sikkerhed har til formål at opretholde en effektiv beskyttelse af planlægning, forberedelse og udførelse af militære operationer og under alle forhold hindre modstanderen indsigt i operationerne. Hvis kravene til operationssikkerhed ikke efterleves, kan det i værste fald betyde tab af menneskeliv, såvel danske som allierede. Det er vigtigt at understrege, at der ikke er tale om, at man slet ikke må være på sociale medier eller lignende, man skal bare være det med omtanke.

Alle i Forsvaret, og specielt dem som er udsendt i skarpe missioner, skal have operationssikkerheden for øje. Operations-sikkerhed er en operativ funktion, der er omfattet af chefansvaret. Effekten af operationssikkerhedsmæssige tiltag er derfor tæt forbundet med personellets generelle sikkerhedsforståelse. Jeg skal på given foranledning henlede opmærksomheden på ”Bestemmelser for den militære sikkerhedstjeneste” (FKOBST 358-1) og anmode om, at alt personel forvalter reglerne i overensstemmelse hermed samt tager de fornødne forholdsregler, også i omgang med de sociale medier. Jeg henstiller i øvrigt alle i Forsvaret til at læse Forsvarets Efterretningstjenestes publikationer ”Brug Internettet – men med omtanke” og ”Hold kontakten – men med omtanke”, som begge er tilgængelige på internettet på fe-ddis.dk.

I forbindelse med medarbejdernes brug af de sociale medier vil jeg erindre om Forsvarets Efterretningstjenestes trusselsvurdering (udsendt til Værnsfælles Forsvarskommando medarbejdere den 19. december 2014), hvori der blandt andet står: Endvidere skal personellet være opmærksom på risikoen ved eksponering på internettet, der kan forbinde dem med Forsvaret, herunder lægge billeder på internettet mv. af personer i uniform, hvor det fulde navn fremgår.

Jeg vil derfor henstille til, at vi alle udviser rettidig omhu både overfor vores egen sikkerhed, men også i relation til kolleger, allierede og samarbejdspartnere.

Forsvaret gør, hvad der er muligt for at undgå, at medarbejdernes egen sikkerhed såvel som operationssikkerheden kompromitteres. Jeg vil derfor igen understrege, at det er vigtigt, at vi alle støtter op om varetagelse af sikkerheden – ude som hjemme. ■

Finn Hansen

kontreadmiral
chef for Operationsstaben
Værnsfælles Forsvarskommando

Foto: Trine Axelholm

KOLOFON

FORSVARSAVISEN

UDGIVES AF
VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR
GENERALLØJTNANT PER LUDVIGSEN
VICEFORSVARSCHEF

REDAKTØR
VICKIE LIND - VICKIE@MIL.DK

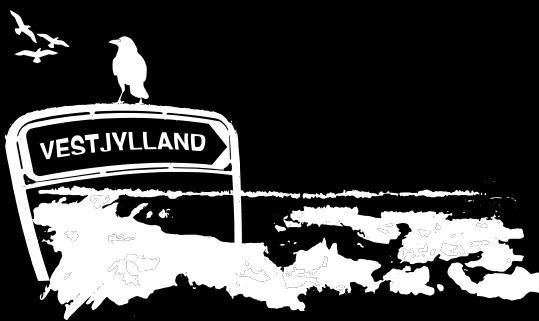

KOMMUNIKATIONSSEKTIONEN
VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO
DANNESKIOLD-SAMSØES ALLÉ 1
1434 KØBENHAVN K

TELEFON +45 4567 3444
WWW.FORSVARET.DK

OPLAG: 28.200
TRYKKERI: ROSENDAHLS - SCHULTZ
TRYK ISSN 2245-957X
ONLINE ISSN 2245-9588

FORSIDE ILLUSTRATION: VALDEMAR JENSEN
REDAKTION AFLUTTET 4. MARTS 2015
COPYRIGHT FORSVARET 2015

Vestjylland

Store, mudrede marker og bondegårde med heste, grise og køer - og ikke andet. Der er mange fordomme om Vestjylland, men landsdelen har en masse at byde på.

Vestjylland er hjemsted for soldater og mange af Forsvarets faciliteter. Heriblandt de store øvelseterræner Borris og Oksbøl, hvor soldater træner på skydebaner, og F-16 kampfly over sig i at kaste både skarpe og knapt så skarpe bomber.

Vestjylland er æ så ring' endda

SIDE 4-5

Et nyt liv i Esbjerg

SIDE 4

Både soldater og dyr trives på skydeområde

SIDE 5

På farvandsovervågning med Lyø

SIDE 6-7

Bomberegner over Rømø

SIDE 6-7

De eftertænksomme og alvorlige vestjyder

SIDE 7

Døden er lidt tættere på, og vestjyderne er sjældent pjankede. De er alvorlige, eftertænksomme mennesker.

Livsstilsekspert Anne Glad

VESTJYLLAND ER Æ SÅ RING' ENDDA

Mange gange om året drager soldater til det vestlige Danmark for at deltage i øvelser, og de store øvelses- og skydeområder er et stort aktiv for Forsvaret. Men Vestjylland har meget mere at byde på; blandt andet gode karrieremuligheder.

AF NATASHA HYGGE ANDERSEN / VÆRNSFELLES FORSVARSKOMMANDO

VESTJYLLAND Vestjylland er et velkendt område for danske soldater, der flere gange om året tager vestpå for at deltage i forskellige øvelser. Der er nemlig god plads til øvelses- og skydeterræner som

ved Oksbøl og Borris. Men det er bare én ting, for ifølge personellofficer ved Hærens Efterretningscenter, kaptajn Troels Frederiksen, har området omkring Varde og Esbjerg flere fordele end bare god plads. I Vestjylland finder man nemlig både gode karrieremuligheder og hjælp til at blive integreret i lokalsamfundet.

ET NYT LIV I ESBJERG

Det var blandt andet de gode jobmuligheder for Jens Have, der gjorde, at han og familien flyttede til Esbjerg. Derudover ville familien gerne have mere byliv og kort transporttid til arbejde.

Da Jens Haves arbejdsplads flyttede fra Sønderborg til Varde, tog han springet og rykkede sin familie til Esbjerg. Det var især de gode karrieremuligheder i Vestdanmark, der var afgørende.

TEKST OG FOTO: NATASHA HYGGE ANDERSEN / VÆRNSFELLES FORSVARSKOMMANDO

ESBJERG En kone, to børn og et lejet hus i Sønderborg. Det var kaptajn Jens Haves situation, da han i 2013 fik besked om, at Hærens Sergentskole, hvor han var kursusleder, skulle flytte fra Sønderborg til Varde. Derfor skulle Jens Have og hans kone tage stilling til, hvordan deres fremtidige liv skulle se ud.

De valgte at starte et nyt kapitel og flyttede den 1. april 2014 til Sønderris ved Esbjerg, der ligger nær Varde. Selvom Vestjylland var ukendt terræn, skræmte det ikke familien. De har tidligere flyttet meget rundt, og Vestjylland virkede som et stabilt område at slå sig ned, fordi der er mange jobmuligheder med Hærens Sergentskole, Hærens Efterretningscenter og Hærens Kamp- og Ildstøttecenter i området

- Den geografiske stabilitet var og er et kæmpe plus for mig. Jeg ved, at jeg kan arbejde her i området i lang tid, fordi der er rigtig gode karrieremuligheder med så mange myndigheder samlet, siger Jens Have, der i dag er uddannelsesstøtteofficer.

Svært at finde arbejde

Selvom Vestjylland gav gode jobmuligheder for Jens Have, var det ikke tilfældet for hans kone. Hun har en uddannelse i folkesundhedsvidenskab, og netop den slags akademikerjob vokser ikke på træerne i den vestlige del af Jylland. Derudover er der en uddannelsesretning inden for hendes felt i Esbjerg, og hun kæmpede derfor med nydannede om de få jobs, der dukkede op.

Set i bakspejlet ville Jens Have og hans kone gerne have haft mere hjælp fra Esbjerg og Varde Kommune på det punkt, for det var en af de ting, kommunerne profilerede sig på, da familien var på en oplevelsestur til Esbjerg og Varde. - Jeg kan forestille mig, at netop problemet med at ens samlede også skal finde et job, holder folk lidt tilbage fra at flytte til for eksempel Vestjylland, fortæller Jens Have og tilføjer, at hans kone for nylig fandt et job i Varde Kommune ved egen hjælp.

Et lån forpligter

Oplevelsesturen, som de var på, var arrangeret af Hærens Efterretningscenter i samarbejde med Varde kommune og Esbjerg Kommune. Turen skulle vise mulige tilflyttere fra Forsvaret, hvad Vestjylland kan tilbyde.

- Vi var positive over for oplevelsesturen til Vestjylland. Selvom vi allerede dengang havde fundet vores fremtidige bolig, var det godt at høre om, hvad kommunerne kunne tilbyde omkring for eksempel daginstitutioner og kulturtilbud, fortæller Jens Have.

Familien valgte af flere årsager at bo nær Esbjerg frem for Varde, selvom Hærens Sergentskole har sit domicil der. - Efter at have boet i Sønderborg i et par år, havde vi et ønske om at bo i en større by og mærke lidt "byliv" igen. Derudover ligger Esbjerg kun 20 minutters kørsel fra Varde. Det var vigtigt for os med en kort transporttid til både Varde og Esbjerg midtby, da det på det tidspunkt var usikkert, hvor min kone ville få job, siger han.

I stedet for at leje et hus, som de gjorde i Sønderborg, har familien satset på stabilitet og købt et hus. De mange flytninger er for nu et afsluttet kapitel, for som Jens Have siger med et glimt i øjet:

- Når man forpligter sig til et lån, bliver man sandsynligvis boende i et stykke tid. ■

ESBJERG

● 298 kilometer - det er kørselsafstanden fra Esbjerg til København (Kilde: Google Maps)

● Indbyggere i Esbjerg i 4. kvartal 2014: 115.397

● Indbyggere i Esbjerg i 4. kvartal 2014 i alderen 45-55: 18.322

(Kilde: Danmarks Statistik, dst.dk)

Fra konstabel til oberst

Ifølge Troels Frederiksen er især de gode karrieremuligheder en af Vestjyllands store forcer.

- Med tre militære myndigheder i området er Vestjylland et stabilt område at bosætte sig i, fordi der er mange militære arbejdspladser. I teorien kan du gøre hele din karriere her, for vi har lige fra konstabler til oberster og et højt antal af specialister, fortæller han.

For at gøre opmærksom på fordelene ved at arbejde og bo i Vestjylland har Troels Frederiksen siden 2009 været involveret i såkaldte "oplevelsesture" i området omkring Esbjerg og Varde for soldater og deres familier. Her bliver de kørt rundt med stop i de to byer, hvor de kan høre mere om byliv, kulturtilbud og andre muligheder.

Hjælp til at blive integreret

På turene skal deltagerne opleve essensen af Vestjylland, så de har et solidt grundlag at træffe en beslutning på, hvis de overvejer at flytte dertil. Oplevelsesturene er ar-

rangeret i samarbejde med Esbjerg Kommune og Varde Kommune, der står klar til at hjælpe med at finde job til samle- vende, institutioner eller skoler til børn og en bolig til familien.

Esbjerg og Varde kommuner er, ifølge Troels Frederiksen, meget imødekommende og samarbejdsvillige over for Forsvaret. - Vi er en stor del af lokalsamfundet, og den militære aktivitet er en naturlig del af hverdagen for borgerne i kommunerne, fortæller han.

Netværk for pårørende

Netop fordi soldaterne er en stor del af lokalsamfundet, findes der to netværk for pårørende: Integrerings- og Pårørende-Netværket og Familienetværket. Især for tilflyttere er det en god måde for samle- vende at få et solidt netværk på.

- Det er også vigtigt for os at have en god kontakt til de to netværk, så depårørende ved, at de kan kontakte os, hvis de har spørgsmål til for eksempel udsendelser, siger Troels Frederiksen. ■

425.484 personer havde bopæl i Vestjylland i 4.kvartal 2014, fordelt på 214.337 mænd og 211.147 kvinder.

Kilde: Danmarks Statistik, dst.dk

Udvikling i folketal i Vestjylland

2008:	426.575
2009:	427.038
2010:	426.848
2011:	426.764
2012:	426.351
2013:	425.626
2014:	425.484

Kilde: Danmarks Statistik, dst.dk

TRIVSEL PÅ SKYDEOMRÅDE

Et rigt dyre- og planteliv og gode træningsforhold til soldater på ét og samme sted. I Borris Skydeterræn arbejder driftelementet hver dag på at få uddannelse af soldater til at harmonere med naturpleje.

Soldater fra Ingeniørregimentet i gang med at fælde træer i Borris Skydeterræn.

TEKST OG FOTO: PERNILLE MICKELBORG NIELSEN / VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

BORRIS

I dag har vi nogle soldater på kør/skyd-banen, en gruppe ingeniører fra Ingeniørregimentet skal fælde træer, og vi er ved at gøre klar til op-sætning af hegn til et naturpleje-projekt.

Kasernemester i Borris Skydeterræn, Ole Lembcke Pedersen, er i gang med at gennemgå dagens aktiviteter på det 4.743 hektar store øvelsesområde. Han er en del af drifte-

lementet, som står for vedligeholdelse af hele terrænet. Af alt fra skydebaner til veje.

- Vi skal sørge for, at soldaterne har optimale træningsforhold, men samtidig har vi også en vigtig opgave med naturpleje. Det er lidt specielt at få de to ting til at passe sammen, siger han.

Aktiviteter skal planlægges

På et stort øvelseterræn med 270 skydedage om året og

cirka fem millioner affyrede skud skal der nøje planlægning til, hvis naturplejen skal passes ind i programmet. Ole Lembcke Pedersen sørger derfor for at holde sig orienteret om aktiviteterne i terrænet.

Han kører ofte en tur rundt i hele terrænet for at holde øje med, at alt går efter planen. Efter han har tjekket dagens aktivitetsoversigt på sit kontor, går han derfor ud i kulden og sætter sig ind i sin bil.

- Vi kører lige forbi soldaterne på kør/skyd-banen, inden jeg skal mødes med ingeniørerne, siger han og sætter derefter foden på speederen og kører ud i det store og flade terræn.

Ingeniører med motorsave

Fra den store ringvej drejer han ind på de mere uofficielle jordveje, hvor huller og bump på vejen får bilen til at hoppe op og ned, og vand og mudder til at springe op til siderne.

På det aftalte mødested er ingeniørerne fra Ingeniørregimentet i Skive i fuld gang med at finde motorsave frem. De skal hjælpe med at fælde nogle træer, som er helt eller delvist væltet under en af efterårets storme. Træerne skal fjernes, og derfor udnytter ingeniørerne muligheden for at få opfrisket deres motorsavskursus.

- Hvor vil du have os?, spørger en af ingeniørersoldaterne. - Det er den her gruppe træer, vi skal have fældet. I kan bare begynde her og så bevæge jer så langt ind, som I kan nå. Så kommer jeg igen lidt senere, svarer Ole Lembcke Pedersen og fortsætter sin tur.

Dyrene går i skjul

Der er godt gang i den på skydebanerne i dag. Ét sted træner skytterne i de pansrede mandskabsvogne i at skyde efter mål, og et andet sted øver soldater fra Hærens Kampskole sig i at forsvare sig mod fjenden.

Man skulle tro, at de mange og høje lyde ville skræmme dyrene væk, men faktisk stortrives både dyr og planter i terrænet.

- Der er gode forhold for dyr og planter, fordi store dele af området har fået lov til at ligge uberørt i naturtilstand i mange år. Dyrene har vænnet sig til at søge væk fra de områder, hvor der bliver skudt og komme frem igen, når det er overstået, fortæller Ole Lembcke Pedersen.

Flere naturprojekter i gang

Med de mange naturplejeprojekter gør Ole og resten af driftelementet også selv en indsats for at lokke flere dyr til, især de mere sjældne arter.

- Vi har for eksempel fået nogle ingeniører til at sprænge træer i luften i afspærrede områder, fordi vi manglede flere døde træer. Når træerne rådner, tiltrækker de nemlig biller, og billerne får de mere sjældne fugle til at dukke op, fortæller han.

På turen rundt i terrænet er det dog ikke mange dyr, der viser sig frem. Et par rådyr på afveje krydser vejen men er hurtigt ude af syne igen.

Ole Lembcke Pedersen er tilbage på Ringvejen. Han følger den tilbage til kontoret, hvor planlægningen af kommende aktiviteter fortsætter. ■

PÅ FARVANDSOVERVÅGNING MED LYØ

Marinehjemmeværnet varetager en lang række opgaver. En af dem er farvandsovervågning ved Vestkysten, hvor de kontrollerer skibe og både for at holde øje med, hvem der færdes i det danske farvand.

AF NATASHA HYGGE ANDERSEN / VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

VESTKYSTEN - Hey, du skal da hjælpe til. Kom med, vi skal have landgangen af. Husk din redningsvest, lyder det fra dækgasten Søren. På Lyø, der er navnet på Hjemmeværnsflotille 131's skib, hjælper alle til. Journalister såvel som hjemmeværnssoldater.

Lyø er på vej ud på øvelse i bølgen blå. Flere gange om ugen sejler hjemmeværnssoldater fra Hjemmeværnsflotille 131 ud fra Esbjerg Havn for at holde sejlklubskaberne ved lige. Samtidig gennemfører de farvandsovervågning, hvor de kontrollerer fartøjer, samt om bøjerne i havet lyser som de skal, og at de er på deres rette plads.

Landgangen er efterladt på land, og alle mand er om bord. I skæret fra de mange lamper på havnen, glider Lyø ud mod det åbne hav.

- Ole, er det ikke en båd, vi kan se derude, bliver der spurgt efter lidt tid. I det fjerne kan man skimte noget, der lyser.

- Jo, det er en 'trawler'. Det er nok en rejsefisker, der er på vej ind, svarer Ole, der er aftenens fartøjsfører. Han tilføjer, at en trawler kan kendes på, at den har en grøn lanterne over en hvid lanterne.

Automatisk ID-system

Besætningen på Lyø kan identificere de andre både og skibe på havet ved hjælp af et såkaldt AIS-system. Det står for "Automatic Identification System" og er et maritimt VHF-baseret system, som minder

om det, man benytter sig af i luftfarten. Alle fartøjer over 300 tons har det, der hedder en transponder, som indeholder og udsender oplysninger om fartøjet. AIS-systemet om bord på Lyø opfanger signaler fra transpondere i nærheden, og besætningen kan dermed se fartøjernes informationer på en skærm.

- Vi tjekker blandt andet, om navnet er korrekt. Hvis vi ikke kan se navnet på båden, sejler vi rundt om den for at tjekke det, fortæller Ole, der har været hos Marinehjemmeværnet i fem år, og fortsætter:

- Hvis oplysningerne er korrekte, meddeler vi 'AIS confirmed' til Søværnet. Hvis oplysningerne ikke er korrekte, bryder helvede løs, for det er ulovligt. Det kan vidne om, at

”
Every good sailor is a good puker.

Dækgasten Søren

man ikke vil tilkendegive, hvem man er, og vi vil vide, hvem der færdes i vores farvand.

Every good sailor is a...

Inden Lyø sejler ud, skal en fra besætningen

Hjemmeværnsflotille 131 har base i Esbjerg, hvorfra de frivillige marine-hjemmeværnssoldater sejler ud med skibet Lyø. En af de ugentlige opgaver er farvandsovervågning, hvor besætningen blandt andet kontrollerer fartøjer for at sikre, at man ved, hvem der færdes i de danske farvande. Foto: Hjemmeværnsflotille 131

tage kontakt til Søværnet for at høre, om der er nogle fartøjer, der er mistænkelige, som de skal holde øje med ude i farvandet.

- Nogle gange finder vi det. Nogle gange gør vi ikke. Så kan vi altid spekulere over, hvorfor lige præcis dét skib var mistænkeligt, fortæller Ole, mens han holder godt øje med radaren.

Vindhastigheden er til den høje side. Jo længere ud på havet, Lyø kommer, jo mere gynger skibet, der har 12 mand om bord. Bølgerne pjasker vand op på ruderne i styrehuset, mens viskerne forsøger at holde udsynet klart.

- Gynger det for meget, spørger et af besætningsmedlemmerne dækgasten Heidi, der har fundet sig til rette på trappen i styrehuset.

- Jeg hører, der var en, der knækkede sig under øvelsen i weekenden, siger en anden med et smil og kigger mod hende.

- Every good sailor is a good puker, konkluderer dækgasten Søren, og så er der vist ikke mere at sige i den sag.

- Vi hjælper, hvor vi kan

På de store weekendøvelser færdes Marinehjemmeværnet sommetider ved den dansk-tyske grænse. Derfor har Marinehjemmeværnet og den tyske pendant et godt samarbejde, hvor de hjælper hinanden, hvis behovet opstår.

- Vi hjælper, hvor vi kan. Det kommer helt naturligt at byde sig til, når der er brug for det, fastslår Ole.

Denne aften er der ingen mistænkelige både, så Lyø sejler roligt tilbage mod Esbjerg Havn. Her skal den ligge indtil weekenden, hvor det er tid til at komme ud på det åbne hav igen. ■

BOMBEREGN OVER RØMØ

De danske F-16-piloter bruger mange timer i luften over den vestlige del af Danmark. De er helt afhængige af landsdelens store øvelsesterræner, især skydeområdet på Rømø.

AF PERNILLE MICKELBORG NIELSEN / VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

RØMØ Med en hastighed på omkring 800 km/t suser danske F-16 Fighting Falcon kampfly gennem luften over Rømø, bevæbnet med bomber. Det sker normalt i 80-100 dage om året. Sky-

deområdet på Rømø er nemlig det sted, hvor F-16 piloterne kaster flest øvelsesbomber.

- Uden Vestjylland, og især Rømø, kunne vi ikke få den nødvendige træning for at sikre, at de danske piloter kan udnytte F-16 optimalt, forklarer en af Flyvevåbnets F-16 piloter.

F-16-fly i gang med træning over Rømø Skydeområde, som er det sted, hvor piloterne kaster flest øvelsesbomber. Foto: Jan Kjær FLVFOT SYD.

560 KM

- SÅ LANG ER VESTKYSTEN FRA RUDBØL TIL SKAGEN

LANTERNERNES KODESYSTEM

Lanternerne på fartøjerne fungerer som et kode-system. Ved hjælp af lanternernes farver kan besætningen se, hvilken type fartøj der er tale om, og hvad det er i færd med. For eksempel viser en rød lanterne over en hvid lanterne, at det er et fiskeskib, der fisker med andet end trawl (net).

Der er også lanterner på havnen, der fungerer som vejvisere, når et fartøj skal i havn. Her skal føreren navigere efter lanternernes farver, der enten er røde, grønne eller hvide, alt efter hvilken vinkel føreren ser dem fra. Når lanterne er hvide, har fartøjet den rette vinkel til at sejle korrekt ind i havnen.

DE EFTERTÆNKSOMME OG ALVORLIGE VESTJYDER

De holder pengepungen tæt til kroppen og er ikke altid med på de nye tendenser. Som type er vestjyden et eftertænksomt menneske, som holder af roen og naturen, fortæller livsstilsekspert Anne Glad.

AF PERNILLE MICKELBORG NIELSEN / VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

VESTJYDEN

Hvis du bliver inviteret på kaffe i et vestjysk hjem, vil kaffen med stor sandsynlighed være brygget på en helt almindelig kaffemaskine. Vestjyderne holder fast i det, de kender, og derfor er de mere moderne metoder ikke slået igennem endnu.

- Vestjyderne er ikke først med det sidste nye. Alt sådan noget nymodens pjat med stempelkander og espressomaskiner lader de københavnere om, fortæller livsstilsekspert Anne Glad, som blandt andet medvirker i tv-programmet "Kender du Typen".

Tid til fordybelse

De mennesker, der bor i Vestjylland, holder af roen og det vilde klima, som omgiver dem. Og så er de meget bevidste om, hvad de bruger deres penge på.

- Vestjyderne kaster ikke om sig med penge, og statussymboler fylder ikke det store. De vil hellere have god kvalitet end et prangende logo, siger Anne Glad.

Ifølge hende fylder religion og fordybelse også en del. Det er i Vestjylland, at man finder det sogn, hvor flest borgere er medlemmer af folkekirken, nemlig i Væggerskilde med hele 99 procent.

- Og tro mig, de ved alle sammen, hvem ham, der ikke er med, er. For fællesskabet vejer også tungt. Folk holder øje med og passer på hinanden, men snager for guds skyld ikke, siger Anne Glad.

Respekt for Vesterhavet

En del af grunden til, at vestjyderne er, som de er, skal findes i deres forhold til Vesterhavet. I dag valfarter folk til Vestjylland om sommeren for at opleve Vesterhavet. Men det store hav kan på stormfulde dage være en voldsom oplevelse, og det påvirkede vestjyderne, dengang fiskeriet var det dominerende erhverv.

- Det barske klima har bundfældet sig i vestjyderne gennem generationer. Selv om de færreste i dag har nære slægtninge, der prøver at tæmme Vesterhavet i fiskerbåden, så lever respekten for havet stadigvæk, siger Anne Glad.

- Døden er lidt tættere på, og vestjyderne er sjældent pjankede. De er alvorlige, eftertænksomme mennesker, fortsætter hun.

Men Vesterhavet fylder ikke lige så meget i bevidstheden længere, og i fremtiden vil nye ting komme til at forme vestjyden. - Forholdet til naturen har ændret sig gennem tiden, fordi havet fylder mindre i arbejdslivet. Livet er blevet lidt mindre barsk. Det vil i løbet af nogle generationer ændre vestjyden som type, alt efter hvad den nye store indtægtskilde bliver, siger Anne Glad.

Ud over at være med i 'Kender du typen' er Anne Glad strategisk direktør i reklamebureauet Envision samt medlem af flere bestyrelser og af præsidiet for UNICEF Danmark. Foto: Sten Evald

Tavshed er guld

Selvom vestjyderne ændrer sig med tiden, så er der stadig stor forskel på persontyper, alt efter om du bor i en storby eller på landet. Der er nogle helt andre muligheder i byer som København og Aarhus i forhold til for eksempel Ringkøbing. - Omgivelserne er på den måde helt determinerende for det liv, vi lever, og derfor er der så store forskelle – selv i et lilleputland som vores, siger Anne Glad.

Og der er særligt ét kendetegn, hvor vestjyden skiller sig ud. - Tavsheden er det vigtigste kendemærke. Pauser kan være utroligt effektfulde, og det ved vestjyden, fastslår Anne Glad. ■

F-16-flyene er Danmarks kampfly, og de hæver dansk suverænitæt i luften. Samtidig deltager de også i internationale operationer.

Præcision og sikkerhed

F-16-piloternes primære træningsområde er på Rømø, hvor de i op mod 100 dage om året kaster blandt andet øvelsesbomber, altså bomber uden sprængstof.

- Det er af meget høj betydning at kaste øvelsesbomber. Der er kontakter i flyets cockpit, der udelukkende benyttes til at kaste bomber, fortæller piloten fra Fighter Wing Skrydstrup.

Når piloterne kaster øvelsesbomber på Rømø, træner de især at kaste på de korrekte parametre. Det vil sige, at de forsøger at kaste bomben med en specifik dykvinkel, hastighed og kurs. Det er vigtigt, da det kan være afgørende for bombens præcision.

Fem til ti dage om året kaster piloterne bomber med sprængstof. Det sker på skydeområdet i Oksbøl, som er det eneste sted i Danmark, hvor det af sikkerhedshensyn er tilladt at kaste rigtige bomber.

God placering

Det er en stor fordel, at de to øvelsesområder på Rømø og i Oksbøl ligger i nærheden af Fighter Wing Skrydstrup, da det er sikkerhedsofficerer fra derfra, som sidder i tårnet og holder øje under skydningerne.

Beliggenhed på Rømø er også praktisk i forhold til at minimere generne for lokalbefolkningen.

Piloterne flyver nemlig primært over vand, da selve målområderne på øvelsesområdet ligger på den nordlige spids af Rømø. Det minimerer støjgenerne fra flyene og forstyrrer dermed ikke lokalbefolkningen så meget.

På Rømø træner F-16-piloterne også sammen med Hærens FAC (Forward Air Controller) og JTAC (Joint Terminal Air Controller). Det foregår ved, at en FAC eller JTAC er på jorden og arbejder via radio med en eller flere F-16, som kaster øvelsesbomber efter anvisninger fra FAC eller JTAC. De er med andre ord piloternes øjne på jorden. ■

”

Uden Vestjylland, og især Rømø, kunne vi ikke få den nødvendige træning.

F-16 pilot, Fighter Wing Skrydstrup

FLERE FLYVEKLARE HELIKOPTERE

Et nyt driftscenter for helikoptere er kommet til verden på Flyvestation Karup. Samlingen af en række centrale medarbejdere skal ikke alene lette arbejdet men også spare Forsvaret for penge.

TEKST OG FOTO: JULIA LIBERATI / VÆRNSFELLES FORSVARSKOMMANDO

HELIKOPTERE - Med det nye driftscenter ønsker vi at skabe grundlaget for en mere effektiv drift af vores helikoptere, så vi kan få flere fly på flightline og færre på værksted, fastslår projektleder og leder af Helikopterdriftscenter Karup, Erling Dyrmosen.

Han er en del af den gruppe, der står bag det nye helikopterdriftscenter i Helicopter Wing Karup, der skal lette vedligeholdelsen af helikopterne i hangar 22 på Flyvestation Karup.

I driftscenteret sidder folk fra de centrale afdelinger af Forsvaret, som en tekniker skal igennem, hvis han eksempelvis bestiller nye reservedele eller installerer en ny opdatering i helikopterens styresystem.

- I praksis betyder det, at teknikeren og ingeniøren fra FMI nu kan se på helikopteren og finde den bedste løsning sam-

men. Derefter kan de få bestilt de rigtige reservedele hjem hos deres indkøber fra FMI, der sidder lige ved siden af dem. Før foregik det over SAP, telefon og mail, så det her sparer en masse tid, forklarer Erling Dyrmosen.

Analysen letter arbejdet

Der er store forventninger til åbningen af det nye driftscenter, der skal spare Forsvaret for 34 millioner om året, når det er i fuld drift. Den slags besparelser kommer ikke kun af at have kortere tid mellem et problems opstående og dets løsning.

- På nuværende tidspunkt findes der kun begrænsede systematiske driftsanalyser af helikopterdriften. Dette kræver dyb indsigt i og systematisk registrering af vores indkøb og vedligeholdelsesarbejde, siger Erling Dyrmosen.

Med en analyse af driften forudser projektlederen en mere effektiv helikopterdrift, der giver flere stel til rådighed. Er-

I det nye driftscenter arbejder centrale medarbejdere fra hele Forsvarets system. Projektleder og chef for centeret, Erling Dyrmosen, er nummer fire fra venstre.

ling Dyrmosen understreger, at der over de senere år har været en positiv udvikling inden for helikopterdriften, som har givet øget rådighed til flyvning. Men Forsvaret skal fortsat blive bedre til at udnytte helikopterkapaciteten i fremtiden, hvilket driftscenteret kan bidrage til.

- Desuden får vi med dataindsamlingen mulighed for at kunne dokumentere komponenters levetid, forbrug og fastsætte mere præcis lagerstørrelse, samt - i tæt dialog med fabrikanten - at forbedre vedligeholdelse af komponenter og systemer. Og ikke mindst, bliver vi også bedre til at bestille reservedele i god tid, siger Erling Dyrmosen.

Dokumenteret luftdygtighed

Den måde, det nye helikopterdriftscenter er opbygget på, har en ekstra gevinst. For med den nye struktur bliver det muligt at dokumentere det luftdygtighedsbevis, som alle luftfartøjer skal have for

at flyve i FN-regi.

- Nu etablerer vi en struktur, der kan anerkendes af partnerlande og gå ind under de standarder, FN kræver, siger projektleder Erling Dyrmosen.

Driftscenteret er placeret på Flyvestation Karup, hvor Forsvarets helikoptere holder til, og det vil i slutstrukturen udgøre cirka 45 medarbejdere fra Forsvarets Materiel- og Indkøbsstyrelse, Helicopter Wing Karup og Forsvarets Specialværksteder.

- Vi bringer de folk sammen her, der er nødvendige, uanset organisatorisk tilhørsforhold. Det er imponerende, at vi på den måde kan bevæge systemet, og forhåbentlig spreder den gode idé sig til andre enheder, siger Erling Dyrmosen og påpeger med et smil:

- Det er i virkeligheden bare struktureret sund fornuft. ■

KLØR KNÆGT TRÆNER DET EKSTRA MP-GEAR

Eleverne ved militærpolitiet bliver presset både fysisk og psykisk under øvelsen Klør Knægt. På den måde lærer de deres begrænsninger at kende i stressede situationer.

AF EMMA KIRKETERP / VÆRNSFELLES FORSVARSKOMMANDO

MILITÆRPOLITI I uge seks var elever fra militærpolitiskolen på Klør Knægt-øvelse. Den hårde øvelse afslutter første modul på skolen, og efter strabadserne får eleverne udleveret militærpolitiets karakteristiske mærke med de korslagte pistoler.

Undervejs på øvelsen træner militærpolitieleverne blandt andet angreb og mange kilometers march med tung oppakning uden meget søvn eller mad. Men øvelsen skal også teste militærpolitielevernes psykiske robusthed, så de lærer at træffe de rigtige valg i pressede situationer.

- Når man bliver træt og sulten, bliver man stresset, og så er det sværere at træffe beslutninger, forklarer seniorsergent Søren Mathiesen, der er leder af grunduddannelsen.

Uvisheden presser på

Øvelsen skal træne elevernes ekstra gear, så de kender deres begrænsninger. Det sker blandt andet ved, at de ikke får oplyst, hvilke prøvelser de vil komme ud for.

Militærpolitieleven Jeppe Refsgaard kører efter tre dages Klør Knægt-øvelse på et noget lavere energiniveau end normalt. Og uvisheden er svær, synes han.

- En stor del af det psykiske pres er tanker om, hvad der nu skal ske, og hvornår vi er færdige, siger 22-årige Jeppe Refsgaard.

Den hårde øvelse skaber større selvindsigt, og undervejs overvinder eleverne personlige barrierer.

- Øvelsen handler i bund og grund om, at de skal lære sig selv at kende i pressede situationer. De løfter sig 10-15 cm, så egoet er godt plejet efter sådan en tur, siger seniorsergent Søren Mathiesen.

Klør Knægt giver selvtillid

Mens eleverne venter på at komme videre til den næste del af øvelsen, plejer de vablerne med talkum, og vrider de våde sokker tørre over bålet, hvor tinkopperne er sat over med vand til kaffe og te.

For militærpolitieleven Jeppe er sulten det værste, men selvom det er hårdt for hovedet og kroppen at være sulten, er han fortrøstningsfuld.

- Det giver selvtillid, og det er noget, man har med i sin rygsæk resten af livet, siger han med et hvidt smil malet på det sløringsfarvede ansigt.

Det ultimative mål for MP-eleverne er den karakteristiske røde baret. ■

Selvom eleverne har et hårdt program, er der stadig overskud til smil. Foto: Charlotte Vincents Jansen

Som tracker er det vigtigt at være nysgerrig og god til at fange detaljer. Seniorsergent Torben Stensgaard er en af de få tracker-instruktører i Danmark, og han kan på kort tid finde modstanderens spor og få informationer ud af dem, der kan være livsvigtige.

DET HANDLER OM DETALJER

Man skal hverken hedde Crocodile Dundee eller udøve trolddom for at tracke. Det handler bare om at holde øjnene åbne og bruge den logiske sans.

AF NATASHA HYGGE ANDERSEN / VÆRNSFELLES FORSVARSKOMMANDO

TRACKING KAN ØGE SOLDATERNES SIKKERHED

Fjenden efterlader altid spor, og med tracking er det muligt at finde sporene og få vigtige informationer om fjenden. Det øger soldaternes sikkerhed, fordi informationerne ruste dem bedre til at imødegå deres modstander.

TEKST OG FOTO: NATASHA HYGGE ANDERSEN / VÆRNSFELLES FORSVARSKOMMANDO

SPORHUND

Store spor, små spor og næsten usynlige spor. Vi efterlader dem alle sammen, og de er svære at skjule. Faktisk efterlader vi flere informationer, end vi går rundt og tror, og med de rigtige øjne kan disse spor afsløre mange ting om en mulig fjende.

Torben Stensgaard, seniorsergent ved uddannelsesstøtteelementet i 1. Brigade, er en såkaldt tracker og kan hive mange informationer ud af et enkelt, lille spor. Det er en disciplin, det tager tid at blive god til, men som næsten alle kan lære. - Mange har svært ved at forstå, hvad trackere gør, og nogle tror nærmest, det er trolddom. Det er det ikke, det handler bare om at lægge mærke til flere detaljer end normalt, fortæller Torben Stensgaard, der blev uddannet tracking-instruktør i 2010 af britiske styrker.

Tracking går i korte træk ud på at finde og følge spor. De informationer, en tracker får ud af sporene, kan i krigssituationer enten bruges til efterretningsindhentning eller til at lokalisere fjenden, så man kan lede kampenhederne hen for at fange eller nedkæmpe målet.

- Ved at tracke får vi et bedre kendskab til modstanderen. Vi kan for eksempel se, hvor mange de er, om de har militære kompetencer, og om de har våben. Dermed er vi bedre rustet til at imødegå fjenden, og det øger vores soldaters sikkerhed, fortæller Torben Stensgaard.

Bedre mulighed for at agere

Selvom tracking ikke er udbredt i Danmark, har få danske soldater brugt elementer af disciplinen i Afghanistan, når de skulle søge efter vejsidebomber. Ud over at anvende minesøgere kiggede de efter tegn på nedgravede vejsidebomber, og det nedbragte ifølge Torben Stensgaard antallet af ulykker betydeligt. De vidste nemlig, hvad de skulle se efter.

Torben Stensgaard har også selv oplevet, hvordan øget opmærksomhed på fjendens spor i omgivelserne kan redde soldater. I 2008 var han udsendt til Afghanistan på ISAF hold 6, hvor han var fører for en opklaringsenhed.

- Vi kendte på det tidspunkt ikke til tracking, men da jeg tidligere har gået meget på jagt, er jeg vant til at lægge mærke til

mange detaljer. Den dag viste det sig at være nyttigt, for under en patrulje i et område, hvor der havde gået adskillige patruljer før os, lagde vi mærke til nogle spor, der - sammenholdt med de informationer, vi havde fra tidligere patruljer - gjorde, at vi valgte at ændre vores patruljeroute. På den måde lykkedes det os at komme i en stilling, hvorfra vi så modstanderen bevæge sig mod de stillinger, de normalt anvendte, når de så vores enheder i området. I stedet for at reagere på deres ild, kunne vi nu agere og tage styringen, fortæller Torben Stensgaard, der mener, at den oplevelse bekræfter, at der bør blive uddannet flere små enheder i tracking, der eksempelvis kan støtte opklarings- og kampenheder.

Tracking-uddannelse er tiden værd

I alt råder Forsvaret over et lille dusin tracker-instruktører. I Danmark har Torben Stensgaard uddannet få soldater fra Jydske Dragonregiment og nogle hundeførere fra Hjemmeværnet i dele af tracking-konceptet, men det er endnu ikke en fast del af soldaternes uddannelses-koncept.

Tracking-uddannelsen er delt op i to dele: En basisuddannelse og en taktisk overbygning. På basisuddannelsen, der tager omkring fire arbejdsdage, lærer soldaterne at kigge efter spor eller tegn på for eksempel vejsidebomber. Derudover får de viden om, hvordan de selv slører deres spor for at forvirre fjenden. På den taktiske overbygning, der tager omkring fem arbejdsdage, lærer soldaterne at følge og analysere på sporene, så de eventuelt kan finde frem til fjenden. - Det tager lidt tid at lære at kigge efter flere detaljer, men udbyttet er stort. Især opklarings-soldater kan få gavn af tracking, når de skal indhente efterretninger. Højteknologisk udstyr begrænses i nogle tilfælde af omgivelserne og vejret, mens en soldat sandsynligvis kan bevæge sig samme sted som modstanderen. Dog er der også forhold, der kan begrænse trackeren, siger Torben Stensgaard og tilføjer, at teknisk udstyr og tracking i en kombination giver de bedste muligheder.

- Derudover har soldaterne et indblik i, hvad normalbilledet er i det område, de er indsat i, og som tracker lærer du at holde skarpt øje med den mindste afvigelse fra normalbilledet. Det kan teknisk udstyr ikke på samme måde, fastslår han. ■

OPMÆRKSOMHED - Se her, der er sand på disse blade, men ikke på de andre.

Torben Stensgaard sidder på hug i vejkanthen og peger. Han er tracking-instruktør og seniorsergent ved uddannelsesstøtteelementet i 1. Brigade. - Det viser helt klart, at der er løbet nogen forbi her. Her fra er de hoppet over vandløbet. Det kan jeg se, fordi der er stykker af mudder på den anden side, der har en anden farve, fortsætter han.

Tracking går ud på at finde, følge og analysere på spor for at indhente efterretninger om fjenden og måske finde fjenden. Metoden er ikke udbredt i Danmark, men den er relativt let at lære og god at kunne i en krigssituation. Soldaterne kan på den måde hurtigt få et bedre kendskab til modstanderne og identificere, om de er i nærheden.

Spor kan være mange ting

- Lad os gå lidt tilbage for at se, hvor de kom fra, og hvor mange de er. Ja, se. Her er fodspor, siger Torben Stensgaard og krydser den sandede vej.

Spor kan være mange ting. Det kan både være åbenlyse fodspor, men også små ændringer i naturen som knækkede grene eller et brudt edderkoppespind. For at finde spor kræver det et kendskab til normalbilledet i området, fordi sporene ofte er et brud på det billede.

- Se, her er bladene høje. Det viser tydeligt, der er nogen, der er løbet i gennem, fortæller Torben Stensgaard og finder to knækkede grene, der bekræfter hans påstand.

- Her er fodspor igen. Jeg vil vurdere, at der er løbet fire soldater forbi. Det vil sige mellem tre og fem, så er vi på den sikre side, siger han og går om bag en lille høj.

- Det er tydeligt, de har ligget her og sikret området, konkluderer han efter et kig på bagsiden af højen, inden han indtager en stilling for at afprøve, om det passer.

Kræver ingen sjette sans

Tracking kræver ikke en sjette sans. Det handler udelukkende om at lægge mærke til flere ting. På cirka fem minutter har Torben Stensgaard fundet nok spor fra fjenden til at vide, de er cirka fire soldater, der efter deres bevægelse i terrænet at dømme er militært trænet. Et lille mærke i muddret tyder på, at de er i besiddelse af våben, og han har retningsbestemt dem til at være inde i skoven.

- Alt dette kan soldaterne lære på et brugerkursus, der indeholder de basale tracking-færdigheder, og som tager omkring fire arbejdsdage, fortæller Torben Stensgaard, der håber på, at der kommer mere fokus på tracking i fremtiden. ■

1. SEPTEMBER 2014

blev Jørgen Høll
udpeget som chef for
Specialoperationskommandoen
og udnævnt generalmajor.

SOKOM GODT PÅ VEJ

Den nye Specialoperationskommando bød sine første medarbejdere velkommen den 1. december 2014. Der er stadig meget at få styr på, men den fungerende stabschef er fortrøstningsfuld.

AF KENNETH STARSKOV OG THORBjørn FORSBERG /
VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

SPECIALSTYRKER

Et politisk flertal ønsker at styrke Forsvarets muligheder for at opstille moderne og stærke kapaciteter på specialoperationsområdet. Derfor blev det i forbindelse med det seneste forsvarsforlig besluttet, at Jægerkorpset og Frømandskorpset skal samles under Specialoperationskommandoen. Den nye kommandos hovedkvarter er placeret på Flyvestation Aalborg, og den 1. december 2014 bød man de første medarbejdere velkommen til arbejdet med at omsætte en politisk aftale til virkelighed.

Oberstløjtnant Michael Thøgersen er chef for kommandoens udviklingsdivision og fungerer som stabschef indtil 1. april 2015. Han har tidligere stået i spidsen for ISAF Hold 17 (den nu afsluttede NATO-mission i Afghanistan, red.) og glæder sig til udfordringen med at bygge den nye

kommando op.

- Vi starter helt fra bunden. Indtil videre er vi kun ni ansatte, og en god del af vores tid bruges på at ansætte nye kollegaer. Vi skulle gerne være omkring 30 ved udgangen af maj måned. Samtidig arbejder vi hårdt på at skabe grundlaget for den nye Specialoperationskommando, fortæller Michael Thøgersen.

En stor opgave

Specialoperationskommandoen skal både kunne indgå som fagstab og som operativ kommando i Værnsfælles Forsvarskommando. Samtidig skal den være helt klar til at lede og støtte Frømandskorpset og Jægerkorpset, når de bliver underlagt kommandoen i løbet af 2015.

- Vi skal sikre os, at Jægerkorpset og Frømandskorpset oplever overgangsperioden så gnidningsløst som muligt, så korpserne kan fokusere på at uddanne og opstille sine enheder. Det er en stor opgave, når vi samtidig skal

udvikle planer, processer og direktiver, som skal understøtte virksomheden. Sideløbende skal vi også overveje, hvordan vi udvikler Danmarks fremtidige specialoperationskapaciteter, siger den fungerende stabschef.

Ny virksomhedskultur

Det er dog ikke kun det rent militærtekniske, man er ved at få på plads i det nordjyske. På en helt ny og tilmed værnsfælles arbejdsplads er der andre udfordringer, der rækker ud over de rent faglige.

- Vi ved alle sammen, at medarbejderne er Forsvarets vigtigste ressource. Det gælder også i Specialoperationskommandoen. Når man, som vi, starter noget nyt, er det vigtigt at være bevidste om, at vi også opbygger virksomhedens kultur, mens vi arbejder. Derfor er måden, vi taler og tænker om os selv og vores samarbejdspartnere, lige så vigtig som direktiver og planer, fastslår Michael Thøgersen. ■

SPECIALOPERATIONS- KOMMANDOEN (SOKOM)

● Grundlaget for SOKOM er ultimo februar endnu ikke godkendt af Forsvarschefen og Forsvarsministeriet. Derfor er den endelige organisation endnu ikke kendt.

● SOKOM - og Arktisk Kommando - er de eneste fagstabe i Værnsfælles Forsvarskommando, der også har en operativ opgave. Fra 2018 skal SOKOM kunne udsende et operativt hovedkvarter, som kan indsætte multinationale specialoperationsstyrker.

● SOKOM har hjemme på Flyvestation Aalborg. Her holder Jægerkorpset også til. Frømandskorpset forbliver på Marinestation Kongsøre på Nordvestsjælland.

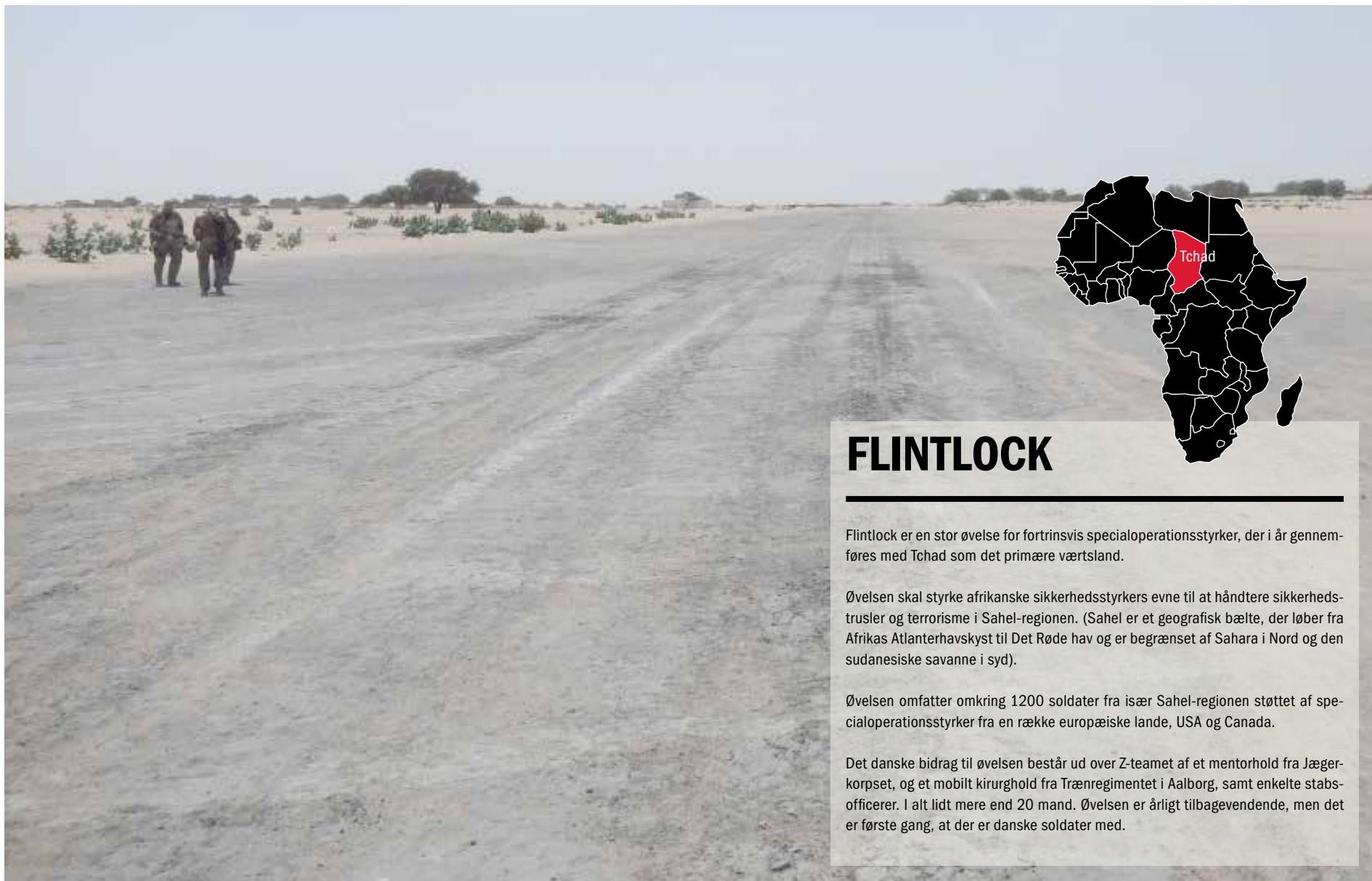
Frømandskorpset og Jægerkorpset bliver underlagt den nye kommando i løbet af 2015. Michael Thøgersens mål er, at overgangen sker uden de store gnidninger.

FOTO: KENNETH STARSKOV

INGEN HERCULES TIL MOUSSORO

Et Z-team fra Flyvevåbnet støtter specialoperationsstyrkerne under øvelse Flintlock i den afrikanske Sahel-region. Holdets undersøgelser afgør, om Hercules-flyene må lande på de primitive landingsbaner i Tchad.

FLINTLOCK

Flintlock er en stor øvelse for fortrinsvis specialoperationsstyrker, der i år gennemføres med Tchad som det primære værtsland.

Øvelsen skal styrke afrikanske sikkerhedsstyrkers evne til at håndtere sikkerhedstrusler og terrorisme i Sahel-regionen. (Sahel er et geografisk bælte, der løber fra Afrikas Atlanterhavs-kyst til Det Røde hav og er begrænset af Sahara i Nord og den sudanesiske savanne i syd).

Øvelsen omfatter omkring 1200 soldater fra især Sahel-regionen støttet af specialoperationsstyrker fra en række europæiske lande, USA og Canada.

Det danske bidrag til øvelsen består ud over Z-teamet af et mentorhold fra Jægerkorpset, og et mobilt kirurghold fra Trænregimentet i Aalborg, samt enkelte stabs-officerer. I alt lidt mere end 20 mand. Øvelsen er årligt tilbagevendende, men det er første gang, at der er danske soldater med.

Landingsbanen i Moussoro i Tchad, hvor et canadisk Hercules-fly havde lavet dybe spor i banen og været tæt på at sidde fast. Foto: Z-team

AF ANDERS V. FRIDBERG / VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

AFRIKA

Tre soldater fra Air Transport Wing (ATW) i Aalborg har afgørende indflydelse på, hvordan transporten af soldater, udstyr og forsyninger foregår under øvelse Flintlock i Afrika. De tre soldater fra ATW udgør et såkaldt zone-team eller bare Z-team. Deres opgave er, at rekognoscere for brugbare landingsbaner (Temporary/Tactical Landing Zones (TLZ)) og at gennemføre undersøgelser på eksisterende baner for at afgøre, om det er muligt og sikkerhedsmæssigt forsvarligt at lande og lette med C-130 Hercules transportfly.

- Vi kan også drive en TLZ under beflyvningen. Det vil sige, at vi fra landjorden, på banen, er i radiokontakt med besætningen på et fly, og giver dem informationer om vejr, vind, tryk og temperatur. Desuden kan vi sørge for, at banen er fri for mennesker og dyr. I mørke opsætter vi lys, for at markere banen, fortæller premierløjtnant Maja Mærkedahl Lilleør.

Ja til Mao

I den indledende fase af øvelse Flintlock har det danske Z-team gennemført undersøgelser af landingsbanerne i Mao og Moussoro i Sahelørkenen i Tchad. Begge steder er der landingspladser, men af den mere primitive slags. Der er ingen egentlig lufthavn, ikke noget kontroltårn, ikke noget lys, og der er ikke hegn om banerne.

Det tager Z-teamet omkring otte timer at gennemføre en undersøgelse af en mulig landingsplads. Holdet går rundt

på banen, måler dimensioner og noterer sig det omkringliggende terræn. Hvis det er muligt, måler holdet også bæreevnen i banen med særligt udstyr. Det hele samles i en rapport, der sendes til holdets forbindelsesofficer, der under øvelsen arbejder i hovedkvarteret i Tchads hovedstad, N'Djamena.

Z-team anvender laserafstandsmåler. Foto: US Combat Camera Team

I Mao kunne det danske Z-team sige god for banen, der er asfaltbelagt. Det betød, at det canadiske flyvevåben kunne begynde at bruge sine Hercules-fly på banen. Det hav-

de ikke været tilladt tidligere, fordi banen kun er cirka 20 meter bred. De canadiske flyvninger gjorde det muligt at få fløjet de øvrige danske deltagere i Flintlock på plads. Mao er centrum for Jægerkorpsets bidrag, og det er også her, det danske kirurghold arbejder.

Kun til lette fly

Efter undersøgelsen i Mao blev Z-team sendt til Moussoro, hvor et canadisk Hercules-fly havde lavet dybe spor i banen og været tæt på at sidde fast. Øvelsesledelsen ville derfor have undersøgt, om banen overhovedet kunne bruges. Banen i Moussoro er konstrueret af sammenpresset sand, og danskerne målte dens bæreevne ved hjælp af to forskellige værktøjer; et penetrometer, som gennembryder overfladen og måler styrken, og et faldlod, som måler kompakt-heden af overfladen og de underliggende lag.

Z-teams rapport udelukkede operationer med C-130, men viste også, at mindre og lettere fly kan bruge pladsen. Det var vigtig viden i forhold til øvelsen, fordi transport til og fra byen ellers skulle foregå via otte timers kørsel.

- Det er rigtig positivt, at vi på den måde har sat vores aftryk på øvelsen, og aktivt har kunnet bidrage til øvelsens gennemførelse. Samtidig har vi indsamlet værdifuld erfaring. Klimaet, naturen og de primitive baneforhold, der er i Sahel, kan kun opleves her. De kan ikke genskabes i et træningsmiljø i Danmark, siger premierløjtnant Maja Mærkedahl Lilleør, og pointerer: - det er også lærerigt at begå sig i et miljø med så mange forskellige nationaliteter samlet ét sted. ■

FORDOMME HOLDER IKKE STIK

Det danske helikopterbidrag i Afghanistan består af folk med vidt forskellig baggrund og tilhørsforhold. Flere af de udsendte var inden afrejsen skeptiske over for det værnsmæssige samarbejde, men for de fleste har det vist sig at være en positiv oplevelse.

AF CHARLOTTE JANSEN / VÆRNSFELLES FORSVARSKOMMANDO

AFGHANISTAN

ÉN havde fordomme om, at soldaterne fra de andre værn ikke var så professionelle. En anden var usikker på, hvordan man skulle tiltale hinanden, og hvor formel tonen ville være. Det var nogle af de betæneligheder, de udsendte med transporthelikopterne i Mazar e-Sharif havde, inden de tog afsted på mission.

- Jeg må sige, at mine bekymringer er blevet gjort til skamme. Vi blev taget virkelig godt imod af nogle yderst professionelle kolleger, siger overkonstabel Hansen fra Telegrafregimentet.

Holdet i Mazar e-Sharif består af folk fra både Hæren, Søværnet og Flyvevåbnet. Overkonstabel Hansen er hærmænd, og inden afrejsen var han noget betænkelig ved at skulle udsendes med folk fra andre værn. Han havde ligefrem tænkt, at de nye kolleger måske havde en mere slap tilgang til arbejdet.

- Men forskellene er slet ikke så store endda, og vi supplerer hinanden rigtig godt, siger han.

Værnsfællesskabet er nyt for de fleste

For mange af folkene på helikopterbidraget i Mazar e-Sharif er det ikke første gang, de er udsendt. Men for de

fleste er det første gang, de er afsted med kolleger fra andre værn. Tidligere sendte man primært soldater på mission med deres egne folk.

Oversergent Morten har som CIS-fører ansvaret for, at folkene på basen kan kommunikere med omverdenen. Han kommer fra Hæren, og han oplever, at værnsmæssigheden har flere fordele. Blandt andet at man lærer af hinanden. - Der er forskel på, hvordan vi løser opgaven, men det giver mig mulighed for at lære noget nyt og dygtiggøre mig, siger Morten.

Han fremhæver også, at det blandede hold er med til opbygge et større netværk, og dermed flere "livliner" han kan ringe til, når han har brug for hjælp.

Chefen er tilfreds

Oberstløjtnant O.S. Nielsen kommer fra Flyvevåbnet og er chef for helikopterbidraget i Mazar e-Sharif. Da han planlagde missionen til Afghanistan, så han flere udfordringer i, at folk med så forskellig baggrund skulle udføre en opgave sammen.

- Jeg overvejede, om vi hurtigt nok kunne få det til at blive én enhed hernede. Men det har overrasket mig, at det er gået så nemt, siger O. S. Nielsen.

Ifølge O. S. Nielsen har de udsendte det til fælles, at de brænder for opgaven, og han mener ikke, at de forskelli-

ge baggrunde og tilhørsforhold er en ulempe.

- Det er utroligt inspirerende, at folk har så forskellige kompetencer. Det giver et godt sammenspil, siger han.

Det sociale samvær er vigtigt

Foruden soldaterne fra de forskellige værn er der en håndfuld civil ansatte folk med på missionen. En af dem er Stine. Hun er feltpræst, og en af hendes væsentligste opgaver er at tale med de udsendte.

- Jeg går rundt blandt soldaterne og får en god fornemmelse af, om de har det godt. Om de er "happy". Det er et ord, vi bruger meget hernede, siger Stine.

Det er også feltpræsten, der sørger for, at de udsendte har noget at tage sig til, når de holder fri. To gange om ugen er der film- og foredragsaftener, og om søndagen er der gudstjeneste med efterfølgende socialt samvær/hygge.

Stine oplever, at der er stor opbakning til de sociale arrangementer. Hun har for nyligt gennemført en undersøgelse, hvor soldaterne skulle nævne det bedste og det værste ved at være udsendt. For mange var kammeratskabet noget af det bedste.

- Man skal i højere grad bidrage til det sociale, når der ikke er et fundament i forvejen. Men soldaterne hernede har hurtigt fundet sammen og har fået et godt kammeratskab, siger Stine. ■

DET ER UDFORDRENDE AT HOLDE SIG SKARP I KOSOVO

Rutineprægede bevogtningsopgaver er udfordrende på sin egen måde for KFOR-missionens bevogtningsbidrag, der ofte tæller soldater med erfaringer fra Irak og Afghanistan.

Hold 31B bestod af personel fra Jydske Dragonregiment og fra 1. Stabskompagni ved 1. Brigade. Privatfoto

Ebola-beredskab vist frem

AALBORG: Læger og ingeniører fra det franske flyvevåben var i februar på besøg ved Air Transport Wing Aalborg for at se den danske løsning til at evakuere ebola-patienter.

- I forsvarsregi er det ret usædvanligt at skulle transportere infektiøse patienter, da man i sagens natur mest beskæftiger sig med traditionelle krigsskader. Derfor er vi også blandt nogle af de eneste, som har en løsning til at transportere patienter med så smitsomme sygdomme som Ebola, fortæller Jean-Michel Ferrioux, læge og næstkommanderende ved Flyvevåbnets luftevakuerings-enhed. Den danske løsning består af en række fleksible moduler, som på meget kort tid kan monteres i lastrummet på en Hercules og omdanne flyet til et mindre flyvende hospital. ■

Challenger igen på piratjagt

OCEAN SHIELD: Flyvevåbnet udsender den 17. marts endnu engang et CL604 Challenger flybidrag, der skal deltage i kampen mod pirateri ud for Afrikas Horn. Overvågningsflyet kan overvåge store havområder, og det giver ledelsen af den overordnede antipirateri-mission – Operation Ocean Shield (OOS) – bedre mulighed for at indsætte skibe, hvor det er mest relevant. Flyet indgår efter planen i OOS fra den 20. marts-19. maj 2015 og lander i Danmark igen den 22. maj 2015. Flyet får igen base på Seychellerne og skal flyve patruljer i området langs den somaliske kyst og over Adenbugten, hvor det skal indsamle efterretninger. De 19 mand på Seychellerne – og to, der er udsendt til missionens hovedkvarter i Northwood i England, skal indledningsvis gennemføre fire missioner om ugen. ■

FORSVARETS INTERNATIONALE ENGAGEMENT

4. MARTS 2015

UDSENDTE INTOPS - 4. MARTS 2015 486

NATO	196
KFOR KOSOVO	35
RESOLUTE SUPPORT MISSION - AFGHANISTAN	161
KOALITION	245
CENTCOM - USA	2
CMF HQ - BAHRAIN	3
OP INHERENT RESOLVE - IRAK/KUWAIT/QATAR	214
OP GRITROCK - SIERRA LEONE	26

UN	45
UNMIL - LIBERIA	5
UNMISS - SYDSUDAN	14
UNTSO	11
UNCMAC - SYDKOREA	2
MINUSMA - MALI	13

Tallene er oplyst via ugerapporteringer fra Værnsfælles Forsvarskommando og viser udsendte i INTOPS pr. 4. marts 2015.

AF SØREN LINDHARDT / VÆRNSFELLES FORSVARSKOMMANDO

NOVO SELO

Det er meget rart ikke at blive skudt på eller sprængt i luften, og det er dejligt med varme bade og en rigtig seng. Men jeg er glad for, at det kun er tre måneder, fortæller Thomas, som er overkonstabel af første grad. Han kom hjem fra Kosovo i februar sammen med resten af Hold 31B.

Soldater med erfaring fra Irak og Afghanistan er et almindeligt syn på Hærens bevogtningsbidrag til Kosovo Force-missionen (KFOR). Det er første gang, at Thomas har været udsendt til KFOR, men tidligere har han været udsendt til Bosnien og Afghanistan tre gange.

- Udfordringen ligger i, at vi skal blive ved med at være skarpe. Det er ikke svært, når kuglerne fløjter om ørene på en, men opgaven i Kosovo svarer til at stå på vagt i et skyttehul på en øvelse, hvor der ikke sker noget. Forskellen er, at her kan der pludseligt ske noget, fortæller kaptajn Lars, der var chef for hold 31B.

- En terrorist skal være heldig én gang, vi skal være heldige hver gang. Vi er udsatte, når vi står i hovedvagten, så vi skal altid være skarpe, og det er udfordrende, fortæller han.

En gammel mission

Det danske bidrag til KFOR består af to stabsofficerer, en officer og et hold på tre mand, som arbejder med psykologiske operationer (PSYOPS), samt en bevogtningsdeling på 29 soldater. Bevogtningsdelingen står for adgangskontrol, visitationer og rundring i den franske lejr Camp Maréchal

de Lattre de Tassigny, blandt danskerne kaldet Novo Selo, der betyder "ny landsby" på serbisk. Hæren har bidraget til NATO-missionen i Kosovo siden august 1999, hvor bidraget var på 900 mand. Nu er der 35, og Danmark har altså fortsat en stemme blandt de 11 nationaliteter, som er repræsenteret i lejren.

Kosovo blev selvstændigt i 2008, og situationen er generelt rolig. Efter selvstændigheden er landets store udfordring at opretholde levestandarden for de godt 2 millioner indbyggere. Ifølge CIA's World Fact Book er arbejdsløshedsraten på 45 procent, og de civile uroligheder, der trods alt forekommer, bunder typisk ikke længere i stridigheder mellem etniciteter, men i utilfredshed over for regeringen.

- Situationen i Kosovo berører sådan set ikke os i vores virke som bevogtningsenhed. Men vi er alligevel en del af samfundet, og enhver uro eller politisk spænding vil påvirke den opgave, vi er stillet.

Befolkningen er høflig, og hvis de er utilfredse med vores tilstedeværelse, så kommer det ikke til udtryk, fortæller Lars.

- Vi er professionelle og veltrænede soldater med en god portion erfaring, og vi løser opgaven godt. I løbet af en udsendelse vil der unægtelig komme et tidspunkt, hvor man ikke kan holde fokus. Det er førernes ansvar at opdage det og eksempelvis iværksætte en varslet øvelse for at skærpe opmærksomheden. Det er normalt, at man ved rutinepræget arbejde til tider bliver uopmærksom. Det betyder ikke, at man er en dårlig soldat. Det betyder, at man er et menneske, slutter han. ■

Rusland i Arktis

FOTO: ANDERS FRIDBERG

Danmark vil trække Rigsfællesskabets grænse over Nordpolen og helt til Rusland. Det stod klart, da Danmark indgav grænsekrav til FN i december. Men det er der flere andre lande, der også vil, og spørgsmålet er, hvad Rusland synes om det.

AF MALTE DANNERFJORD HENNINGSEN / FORSVARSAKADEMIET

PUBLIKATION

I takt med at den globale opvarmning tager til, og polarisen hastigt smelter, øges de arktiske områders strategiske betydning. Polarområderne bliver gradvist mere tilgængelige for udnyttelse af det formodede væld af naturressourcer i undergrunden, og håbet er desuden, at de på længere sigt kan fungere som transitroute for den globale skibstrafik mellem Europa og Asien. Det har i de senere år medført fornyet politisk og økonomisk interesse for Arktis. Efter Danmarks grænsekrav er spørgsmålet, hvor langt Rusland vil gå i kampen om Arktis. Ifølge eksperter er der tre faktorer, der har indflydelse på en eventuel konflikt i Arktis.

Adjunkt ved Forsvarsakademiet Jørgen Staun er aktuell med rapporten *Ruslands Strategi i Arktis*, hvor ovenstående indledning er taget fra.

Han bemærker i rapporten, at russerne – om end, der er forskellige tilgange til den førte Arktis politik – er enige om, at målet er, "at udnytte det formodede væld af olie- og gasressourcer i undergrunden, for derigennem at sikre fortsættelsen af gjenrejsningen af Ruslands stormagtsposition (...) Derudover ser Rusland (...) et stort potentiale i at få åbnet en isfri nordlig sørute mellem Europa og Asien over russisk

Arktis med det håb (..), at Rusland så kan tjene penge på at servicere skibene og ved at udstede tilladelser til gennemsejling af det, Rusland anser for at være russisk territorialfarvand."

Men om Rusland vil være i stand til at opfylde det mål, stiller Jørgen Staun spørgsmålstegn ved:

- Dels mangler de knowhow og erfaring med at udvinde olie og gas under de vanskelige forhold i Arktis. Dels indskrænker de vestlige sanktioner, at de kan få denne knowhow via partnerskaber med vestlige energiselskaber, ligesom lånemulighederne i vestlige banker er indskrænket. Men værst af alt, så er olieprisen i Arktis ikke rentable, så længe olieprisen er under 120 dollars pr. tønde – den er i dag 50 dollars pr. tønde olie.

Og det kan få indflydelse på om Rusland vælger at indstille projekterne, indtil energipriserne stiger igen.

Planer for oprustning

Oprustning er der ingen, der ønsker i området, hvilket også er påstanden fra Moskva. Alligevel har Rusland omfattende planer for oprustning i området, og de er allerede begyndt, lyder det fra Katarzyna Zysk fra Forsvarets Høgskole i Oslo, som for nylig deltog på et seminar om emnet på Forsvarsakademiet.

- Det er målet at mange militærbaser ryk-

kes længere mod nord, og der skal investeres massivt i opgradering og indkøb af materiel. Farten på oprustningen går dog ikke som planlagt, sagde hun.

I følge Jørgen Stauns rapport er der afsat 22 milliarder rubler (ca. 730 milliarder dollars), som skal styrke Ruslands forsvar frem mod 2020. Planen er, at disse penge skal gå til 100 nye flådefartøjer, 600 fly, opgradering af luftforsvarsprogrammet, 80 nye overfladefartøjer og 1000 nye helikoptere. Det forventes, at størstedelen af disse midler vil gå til oprustning af forsvaret i nord.

En stor og stolt nation

Russisk identitet og selvforståelse spiller i høj grad ind, når man forhandler om opdelingen. Det har Geir Hønneland, Fridtjof Nansen instituttet i Oslo, forsket i.

- Rusland er en stor og stolt nation med en lang historie og traditioner, der grundfæster sig dybt i hver enkelt russer. Deres selvforståelse bunder i en tro på Rusland som højborgen for etik og moral. Derfor ser man i Rusland, Vesten som en dementral mod-sætning, der har ladet kapitalismen og de frie markeds kræfter korrumpere alle etiske og moralske værdier, sagde Geir Hønneland, da han også for nylig deltog på et seminar på Forsvarsakademiet.

I den russiske historie ser vi også en traditionel interesse for ekspansion. Re-

aliteten er dog den, at man, siden Sovjetunionens fald, kun har indskrænket sine grænser. Derfor vil en aftale i Ruslands favør, være med til at give oprejsning til en nation, der de sidste 20 år ikke har kunnet stille denne ekspansionstrang, sagde Geir Hønneland. ■

Hvis du vil gøre dig selv klogere på området, kan du læse meget mere i *Ruslands strategi i Arktis* af Jørgen Staun på fak.dk under publikationer.

PUBLIKATIONER AKTUELLE UDGIVELSER FAK

Kulturlandestudie Syrien

Forfattere:
David Vestenskov &
Anton Asklund Johnsen,
Forsvarsakademiet

LÆS Kulturlandestudiet beskriver forhold, som er centrale for at opnå forståelse for den overordnede sociokulturelle dynamik i Syrien.

Regional Stability & Lessons Learned in Regional Peace Building

Forfattere:
David Vestenskov & Anton Asklund
Johnsen, Forsvarsakademiet

LÆS Denne rapport beskriver og analyserer de præsentationer om Afghanistans fremtid og udfordringer, der blev givet ved Konferencen Regional Stability & Lessons Learned in Regional Peace Building i Islamabad i oktober 2014, ligesom den præsenterer en række politiske anbefalinger, der kan bidrage til en konstruktiv og bæredygtig fredsopbygning i Centralasien.

**MATERIALER FRA FAK
KAN BESTILLES
ELLER
DOWNLOADES
SOM PDF PÅ
FORSVARET.DK/FAK**

.....

Eftertragtet militær ekspertise

Thomas Nissen i Deadline på DR2.

Orlogskaptajn Johannes Riber Nordby i NEWS.

Lektor Peter Viggo Jakobsen i Deadline på DR2.

Sidste år var eksperter fra Forsvarsakademiet næsten dobbelt så mange gange i medierne som forrige år. Når det bliver sværere at komme ud til missionerne, bliver akademiets eksperter en vigtig kilde for medierne, forklarer krigsreporter Rasmus Tantholdt.

AF THOMAS JERICHOW / FAK

MEDIER

Forsvarets opgaver med at støtte det danske samfund er mange og forskellige, men langt fra alle handler om krudt, kugler eller krigsskibe. Blandt de mere synlige opgaver er Forsvarsakademiets (FAK) hjælp til medier og myndigheder med analyser, vurderinger og ekspertviden om tidens krige og konflikter.

Mere end 1100 gange optrådte akademiets civile og militære forskere i 2014 i medierne. Ofte for at give medierne, og dermed offentligheden, mere forståelse for de mange konflikter, som har berørt Danmark efter den kolde krigs afslutning.

En af de journalister, som har stor berøring med Forsvaret, er TV2-journalisten Rasmus Tantholdt.

- Vi har brugt Forsvarsakademiet meget på TV 2. Det betyder noget for os journalister, at vi ikke bare møder Forsvaret ude i de spidse ender, hvor der ofte er begrænsninger på, hvad folk kan og vil sige. Samtidig er det vigtigt for os, at vi opfatter FAK's analyser og ekspertise som uafhængig af for eksempel politiske interesser. Endelig synes jeg faktisk, at det er ganske rimeligt, at den militære

forskning og ekspertise, som skatteyderne betaler for, også bliver gjort tilgængelig for offentligheden, forklarer Rasmus Tantholdt.

Udadvendt admiral

Det meste af kontakten med medierne sker gennem Forsvarsakademiets såkaldte Mediegruppe. Mediegruppens officerer og forskere er rutinerede i at håndtere mediernes deadlines og journalistiske vinkler, og det er en bevidst politik fra FAK's side, forklarer chef for Forsvarsakademiet, kontreadmiral Nils Wang.

- Forsvaret har et helt naturligt behov for at informere relativt bredt i samfundet om de områder, vi arbejder med, og det er logisk, at en videns- og uddannelsesinstitution som FAK er en del af dialogen med omverdenen. Men det handler ikke bare om, at vi er med til at informere befolkningen generelt. Vi er også aktive med at give de mange interessenter omkring Forsvaret mere viden og indsigt. Her tænker jeg blandt andet på politikere, civile forskere, samfundsdebattører, embedsmænd og Forsvarets mange samarbejdspartnere. En del af dem har naturligvis formelle veje at trække på vores forskning og viden, men mange får også noget ud af, at vi er til stede i de civile medier, siger Nils Wang.

Ukraine trækker

Mest opmærksomhed fra FAK's eksperter i 2014 krævede udviklingen i Ukraine, der var emnet for næsten hvert fjerde interview. Dernæst kom Rusland og organisationen Islamisk Stat, men også emner som perspektivering af ubådsjagten i Sverige bragte Forsvarsakademiet i medierne. I 2015 har medierne allerede anvendt FAK til at perspektivere international terror og udviklingen i Østeuropa.

I forbindelse med de nuværende omlægninger i Forsvaret, bliver Forsvarsakademiet de kommende år i højere grad et knudepunkt for uddannelse, forskning og internationalt samarbejde i Forsvaret. Dermed vil akademiet få nye eksperter, fokusområder og specialister, som alle vil blive delt med omverdenen. Ikke mindst gennem et tæt samarbejde mellem pressen og Forsvarsakademiets mediegruppe. ■

Rasmus Tantholdt i Libyen i 2011. Foto: Anders Bach / TV2

Kontreadmiral Nils Wang, chef for Forsvarsakademiet. Foto: Flyvevåbnets Fototjeneste

NYE MASKINER TIL INGENIØRERNE

Forsvarets Materiel- og Indkøbsstyrelse har fået leveret tre bulldozere og tre jordhøvl.

BULLDOZEREN KØRER I KLASSELOKALET

Med motoren slukket, bliver der lagt en ny, grøn linje, når chaufførerne på de nye bulldozere og jordhøvl skal uddannes. Maskinerne står i garagen, mens personalet får erfaring på computeren.

TEKST OG FOTO: JULIA LIBERATI / VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

SIMULATOR En gul bulldozer kører rundt i en pixeleret grusgrav. Den blødgør og dozer jorden, så der kan blive bygget en lejr. Eller der kunne blive bygget en lejr, hvis det var virkelighed. Men bulldozeren kører rundt på en simulatorskærm i et klasse-lokale på Skive Kaserne.

- De her simulatorer kan vi bruge både før, under og efter, at vores chauffører uddanner sig. Og så nedbringer de vores brændstofforbrug samtidig med, at de nedsætter maskinens slid, siger sagsbehandler ved Ingeniørregimentets konstruktions- og infrastrukturcenter, seniorsergent Søren Soelberg.

Besparende sidegevinst

Da Ingeniørregimentet i Skive modtog nye bulldozere og jordhøvl, besluttede man sig for også at investere i ni simulatorer. For selvom Ingeniørregimentet har mange opgaver med at bygge veje og lejre i forbindelse

med øvelser, kræver det yderligere træning at køre de store maskiner.

- Bulldozere og jordhøvl er absolut de sværeste maskiner at føre. De kræver rutine og flair. Og hvis ikke vi kan komme til at lave store projekter, hvor vi kan komme ud og øve, så kan vi få rutinen på simulatoren, siger Søren Soelberg.

En computer registrerer hvor mange timer, der bliver kørt på simulatorerne. Indtil nu har de kørt knap halvtreds timer, og det har givet en besparelse på omkring tusind liter brændstof.

- Brændstoffet er i virkeligheden den lille del af budgettet. De halvtreds timer havde kostet meget slid på maskinerne, og de havde krævet en del vedligeholdelse, der igen koster mandetimer, siger Søren Soelberg.

På forkant med udviklingen

Der findes ikke andre steder i landet, der har indkøbt simulatorer til bulldozere og jordhøvl, hverken civil eller militært, men på Skive Kaserne ønsker de allere-

TEKST OG FOTO: THOMAS HELBRO REIMANN / FORSVARETS MATERIEL- OG INDKØBSSTYRELSE

LEVERING En stolt seniorsergent Søren Soelberg kører med en stor bulldozer. Han sidder ikke i førerhuset, men står udenfor på jorden og betjener maskinen med en fjernbetjening. Scenariet finder sted kort før jul, da Forsvarets Materiel- og Indkøbsstyrelse får leveret tre nye bulldozere og tre nye jordhøvl. - Maskinerne kan fjernstyres, og det er med til at mindske risikoen for tab blandt førere af maskinerne i konfliktzoner, forklarer teknisk instruktør Jan M. Pedersen fra firmaet PON, som har forhandlerrettighederne på Caterpillar-udstyr, hvor Forsvaret har købt maskinerne.

Ingeniørregimentet har været inddraget under hele processen, og Søren Soelberg er synlig glad for de nye maskiner.

- De nye maskiner afløser 30 år gamle maskiner, og udviklingen i den periode har givet mange nye muligheder, som for eksempel fjernstyringen af maskinerne, siger Søren Soelberg, der også glæder sig over, at maskinerne kommer med tillægspansring, som kan beskytte føreren yderligere i farlige situationer.

- Pansringen og fjernstyringen øger vores mulighed for at bruge maskinerne i operationer, hvor der kan være fare for førerne, fortæller Søren Soelberg. ■

INDKØBET

3 stk. bulldozere m/ tillægspanser

og fjernstyring

3 stk. jordhøvl (grader) m/tillægspanser

og fjernstyring

9 simulatorer: tre simulatorer til

henholdsvis bulldozere, jordhøvl og bæltegravemaskiner.

Maskinerne:

Bulldozer: Vægt u/pansring: ca. 22 tons.

Med pansring: ca. 25,5 tons

Vejhøvl: Vægt u/pansring: ca. 18 tons.

Med pansring: ca. 21,5 tons

De ni simulatorer på Skive Kaserne er udviklet af firmaet Caterpillar, som også fremstiller de virkelige maskiner.

de videreudvikle systemet.

- Lige nu kører man på hver sin bane uden at kunne interagere med hinanden. På sigt bliver det muligt at køre flere på samme bane, så man kan øve samarbejdet. Desuden håber vi på også at kunne indlæse kort, så vi kan øve i det område, vi senere skal ud at operere i, fortæller Søren Soelberg.

Men selvom det program, simulatorerne bruger, er udformet af førere med tredive års erfaring og tilmed designet af den samme, som har været med til at designe computerspillet 'Grand Theft Auto 4', kan det ikke kompensere for den ægte vare.

- Man mangler en føling med maskinerne, og der er ingen 3D-fornemmelse, når man kører rundt og manøvrerer med dem. Det vil aldrig kunne erstatte at køre rigtigt, men det giver et rigtig godt supplement til uddannelse og efteruddannelse, siger Søren Soelberg.

Indtil videre er det planlagt, at to af de i alt femten undervisningsdage på uddannelsen kommer til at foregå på simulatorerne. ■

Logo for NATO SEASPARROW SURFACE MISSILE SYSTEM PROJECT

300.000 timer i luften

Tirsdag den 24. februar rundede de danske F-16 300.000 flyvetimer. Det skete under fremmede himmelstrøg, da et af de udsendte kampfly landede i Kuwait efter en af dagens missioner.

AFTALE OM NYT MISSILSYSTEM

Medlemslandene i NATO Seasparrow konsortiet har underskrevet en aftale, der betyder, at det i begyndelsen af 2020'erne vil blive muligt at levere et nyt avanceret missilsystem til de deltagende nationer.

AF **SOFIE JENSEN** / FORSVARETS MATERIEL- OG INDKØBSSTYRELSE

MISSIL Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse har passeret en milepæl i forbindelse med udviklingen af et nyt maritimt missilsystem. En ny aftale betyder, at et nyt missilsystem kan blive leveret i begyndelsen af 2020'erne. Det nye missilsystem er en videreudvikling af det nuværende ESSM missilsystem. Det har fået betegnelsen Evolved Seasparrow Missile Block 2 (ESSM Block 2).

What's new?

ESSM Block 2 adskiller sig fra det nuværende ESSM system fordi, der bliver tilføjet en helt ny "aktiv søger", som er baseret på samme teknologi, der findes i AMRAAM missilet, som blandt andet anvendes i Flyvevåbnet. Derudover vil ESSM Block 2 anvende en opdateret version af den kendte "semi-aktive søger", som bliver anvendt i det nuværende ESSM missilsystem.

De to søgemuligheder giver missilet stor taktisk fleksibilitet, fordi man vil kunne vælge den bedst egnede metode afhængig af den situation, som man befinder sig i. Her kan vejrliget spille ind på valget – for eksempel stormvejr eller kraftig regn - ligesom målets opførsel også har betydning. Der er således forskel på bedste søgemetode, afhængig af om målet befinder sig tæt ved havet overflade, i stor højde eller blandt en byge af andre mål.

Derudover giver ESSM Block 2 også andre fordele. Der vil ikke være behov for større udskiftninger af eksisterende skibssystemer, da man kan nøjes med at foretage visse opdateringer af

systemerne for at kunne anvende ESSM Block 2.

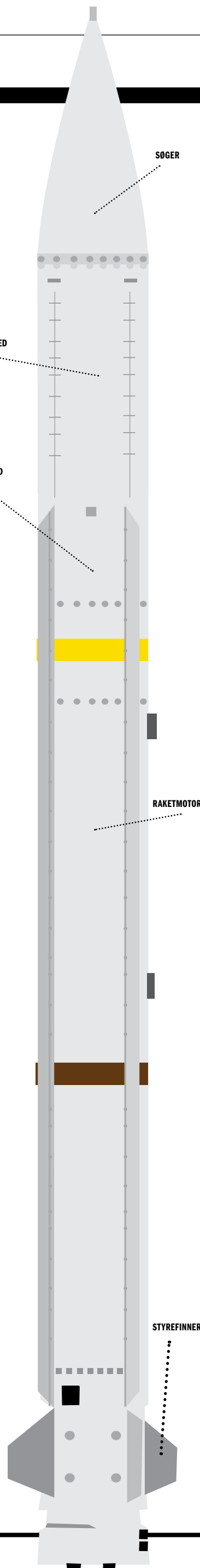
Nato Seasparrow konsortiet

Nato Seasparrow konsortiet blev grundlagt tilbage i 1968, hvor fire nationer - USA, Italien, Norge og Danmark - besluttede at underskrive en aftale om en fælles udvikling af, hvad der senere blev til NATO Seasparrow Surface Missile System. Dette system bestod af såvel ildledelsessystem, belysningsradar og affyringsrampe som selve missilet.

NATO Seasparrow konsortiet er vokset i størrelse siden 1968 og har i dag tolv medlemslande. Italien har forladt konsortiet, men andre er kommet til. Konsortiet har over tiden foretaget flere justeringer af de eksisterende missilsystemer resulterende i det nuværende ESSM missil.

Den fortsatte udvikling indenfor antiskibsmissiler har medført, at der nu er behov for en gennemgribende opdatering af missilsystemet. Et større forundersøgelsesarbejde blev sat i gang med omfattende studier og analyser af forskellige tekniske muligheder.

Det blev efterfulgt af en "Risk Reduction" fase, der havde til formål at identificere de bedst egnede teknologier og samtidig reducere risici for det kommende projekt. Ved afslutning af denne fase var grundlaget på plads, så det egentlige projekt kunne sættes i gang. Det skete ved underskrivelsen af en Memorandum of Understanding (MoU) nationerne imellem i november 2014, som formelt satte udviklingen af ESSM Block 2 i gang og gjorde det til et "Program for the Record". ■

NATO SEASPARROW KONSORTIET

NATO SEASPARROW konsortiet består af USA, Australien, Belgien, Canada, Danmark, Grækenland, Holland, Norge, Portugal, Spanien, Tyrkiet og Tyskland.

Konsortiets formål er at tilvejebringe tidssvarende luftforsvarskapacitet til konsortiets maritime enheder på en omkostningseffektiv måde.

Ved at samarbejde om udvikling, produktion og vedligeholdelse af missilerne og tilhørende systemer har dette kunne gøres væsentligt billigere, end hvis nationerne hver for sig skulle tilvejebringe samme kapacitet.

NATO SEASPARROW konsortiet har siden starten i 1968 således i realiteten været et "Smart Defence" projekt, længe før denne term blev "opfundet" i NATO indenfor de senere år.

ESSM BLOCK 2 MISSILET

ESSM Block 2 missilet får en længde på 3,6 m og en vægt på cirka 300 kilo.

Missilets forholdsvis lille størrelse gør, at det bliver meget hurtigt og manøvreduktigt og derfor effektivt mod vanskelige og manøvrerende måltyper.

Udover alle typer luftmål vil missilet også kunne anvendes mod mål på havoverfladen, som for eksempel små hurtiggående speedbåde.

SEASPARROW RIM 7P affyring fra STANFLEX 300 enheden SKADEN

MISSILSØGER TEKNOLOGI

Semi-aktiv målsøgning

Et "semi-aktivt" målsøgningssystem virker ved, at det angribende mål "belyses" med en smal kraftig radarstråle fra en ildledelsesradar på skibet - hvorefter søgeren i spidsen af missilet opfanger den radarenergi, der kastes tilbage fra målet og leder missilet ind til træfning.

Aktiv målsøgning

Ved et "aktivt" målsøgningssystem medbringer missilet en komplet lille radar, der selv udsender sin energi og fanger målet, hvorefter missilet ledes ind til træfning.

Grøn lejr

Projekt Grøn Lejr blev startet for et år siden som en dansk udløber af NATOs "Zero Footprint" strategi, der oprindeligt er præsenteret af USA. Her udveksler NATO-landene erfaringer med at skabe mindre energiforbrugende løsninger til missionsområder. Med tiden vil projektet optimalt set også munde ud i fælles miljøstandarder, som producenterne af forsvarsmateriel skal leve op til, hvis de vil sælge udstyr til NATO-lande.

Fire fokusområder

Ingeniørregimentet har især fokus på fire områder, som potentielt kan spare meget energi uden at være kompliceret.

• Datalogning af forbrugsdata for dieselgeneratorer

I dag er det stort set ukendt, hvor meget strøm en dieselgenerator rent faktisk leverer per liter diesel. Det svarer til, at man ikke aner, hvor langt ens bil kører på literen, men bare fylder den op, når tanken er tom. Omfattende datalogning af forbruget på Forsvarets generatorer skal danne grundlag for at købe nye, der passer til det faktiske behov.

• Solsejl

En stor del af elektriciteten i en lejr går til at afkøle beboelse og arbejdsfaciliteter. Solsejl kan mindske solens opvarmning og dermed meget simpelt nedsætte behovet for energikrævende køling.

• Telte

Jo tættere et telt er, des mindre energi skal der bruges på at holde en tålelig temperatur. Ingeniørregimentet går i løbet af året i gang med at teste nye telte for, hvor meget energi, de taber til omgivelserne.

• Batteribank

En batteribank i en lejr kan bruges under spidsbelastninger, hvor der skal bruges meget strøm, for eksempel om morgenen, og dermed bliver det muligt at klare sig med mindre og mere økonomiske dieselgeneratorer.

Solsejl kan meget simpelt nedsætte behovet for ressourcekrævende køling. Foto: NATO

Dansk firma udvikler solceller til krig og katastrofer

Firmaet Solar Drive Container Power har udviklet et solcellemodul, der passer oven på en almindelig 20 fods container og har en batteribank inkluderet. Modulerne kan stables under transport og er dimensioneret til at kunne klare miljøet og den hårdhændede behandling i et missionsområde. Firmaet lavede oprindeligt solcelletag til elektriske golfvogne, men da de fandt ud af, at det amerikanske forsvar købte dem til andre applikationer, blev idéen om et produkt målrettet det militære marked født. Firmaet fremhæver selv den lette håndtering og integrering i lejrens elforsyning som væsentlige fordele, og de første moduler er allerede blevet afsat til netop det amerikanske forsvar. ■

Der er farligt og dyrt at fragte brændstof rundt i et missionsområde, så NATO-landene arbejder på at mindske behovet for diesel i lejrene. Foto: NATO

GRØN ENERGI GIVER MERE KAMPKRAFT

Store operative fordele ved at være mindre afhængig af diesel.

AF RUNE DYRHOLM / VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

GRØN LEJR

Der er næppe tvivl om, at krig er en af de allermindst miljøvenlige aktiviteter, vi mennesker har fundet på. Alene det amerikanske forsvar bruger mere elektricitet end hele Danmark, og ISAF-missionen brændte fire millioner liter brændstof af - om dagen.

Alligevel, eller måske netop derfor, lægger ingeniørtropper i flere NATO-lande hovederne i blød for at mindske "krigsmaskinens" energiforbrug. Ikke kun for at opnå et grønnere image hos befolkningen, men også fordi mindsket brændstofforbrug i et missionsområde stort set kan veksles direkte til øget kampkraft.

- Hvis vi gør os mindre afhængige af diesel til strømproduktion, så vil det have en operativ fordel for alle. Det er klart, at hvis vi kan halvere antallet af konvojer med diesel, så kræver det færre soldater til eskorte, og hvis vi kan producere bare en del af strømmen eksempelvis med solceller i en lejr, så er vi også mindre påvirkede, hvis en brændstoffleverance går tabt. Det forklarer major og bygningsingeniør Kim Poulsen fra Ingeniørregimentet, der er ansvarlig for Forsvarets arbejde med at skære ned på energiforbruget i missionsområderne. En indsats der foregår under navnet "Grøn Lejr".

Diesel skal udnyttes bedre
En tommelfingerregel siger, at det koster syv liter diesel at få fragtet én liter brændstof til fronten. Derfor er der også en stor gevinst at hente, hver gang der kan barberes en liters forbrug væk ude i de lejre, hvor elektriciteten typisk leveres af dieselgeneratorer.

- I dag ved vi faktisk ikke, hvor gode vores generatorer er til at udnytte dieselen i et miljø som Afghanistan, hvor varmen påvirker ydeevnen på alle maskiner. Vi har sådan set bare fyldt tanken op, når den var ved at være tom. Det hænger også sammen med, at vi kun har haft en type generatorer, så der har ikke været noget at vælge imellem. Men når vi skal kø-

be nye, så vil vi helt klart undersøge, om der skal købes flere forskellige varianter, der er tilpasset for eksempel Arktis eller et meget varmt klima.

En britisk forsøgslejr kaldet PowerFOB på Cypern har vist, at der kan skæres hele 46 procent af dieselforbruget i forhold til en konventionelt drevet lejr. Ud over at tilpasse generatorerne, så blev en væsentlig del af besparelsen opnået ved at lave intelligent styring af elproduktionen og bruge en batteribank under spidsbelastninger.

- Den gamle måde at levere elektriciteten på, svarer til, at man kører i lastbil, uanset om man skal flytte en container eller ét brev. Ved at bruge en batteribank, der kan kobles ind og ud alt efter strømbehovet, kan vi drive generatoranlæggene mere optimalt og klare os med mindre eller færre generatorer og dermed bruge mindre diesel, forklarer Kim Poulsen.

Hvor meget besparelse det reelt giver, arbejder Ingeniørregimentet på at dokumentere sammen med Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse.

Amerikanere bruger alternativ energi ved fronten

Det amerikanske forsvar har også i de seneste 10 år haft særligt fokus på fordelene ved vedvarende energiproduktion i missionsområdet og taler ligefrem om "Tactical Solar Technologies". Det hænger ikke mindst sammen med, at 3000 amerikanske soldater blev dræbt eller såret under transport af brændstof i Irak og Afghanistan bare i perioden fra 2003-2007. Som forsøg blev to patruljebaser i Afghanistan udelukkende drevet af mobile solcellepaneler, mens en nyudviklet generator betød, at der blev sparet 45 "Air Drop" fra fly med brændstof til en øde beliggende base.

- I Danmark kigger vi bestemt også på solceller, men lige nu arbejder teknologien for os, fordi udviklingen af dem går så stærkt. Så i første omgang holder vi fokus på at bruge brændstoffet i missionsområdet mere effektivt, ganske enkelt fordi det er den frugt, der hænger lavest, og hvor der relativt simpelt kan opnås store gevinster, slutter Kim Poulsen. ■

Der er allerede anlagt en parkeringsplads syd for Grærup Langsø på Grærup Havvej, hvor der også er bygget et udkigstårn med god udsigt til de mange krondyr.

BEDRE FORHOLD FOR KRONDYRSSPEJDERE

Forsvaret og Varde Kommune kan nu etablere bedre forhold for de, der gerne vil kigge på krondyr.

TEKST OG FOTO: FORSVARETS EJENDOMSSTYRELSE

NATUR Grærup Langsø er Varde Kommunes bedste spot, hvis man gerne vil opleve krondyr på nært hold. Det er der rigtig mange turister og lokale, der gerne vil.

Derfor etablerer man nu både P-plads og informationstavle ved Grærup Langsø. Alle tilladelser er på plads, og de nye faciliteter etableres i et samarbejde mellem Forsvaret og Varde Kommune.

- Jeg er glad for, at vi nu får mulighed for at tilbyde bedre forhold for de naturinteresserede, der hvert eneste år flokkes omkring Grærup Langsø for at komme helt tæt på vores krondyr. Samtidig bliver

stedet en del af rutenettet i vores projekt "Fortællinger i Naturpark Vesterhavet". Jeg er sikker på, at denne opgradering vil tiltrække flere gæster, der kan få glæde af vores unikke natur, siger Preben Friis-Hauge (V), formand for Udvalget for Plan og Teknik i Varde Kommune.

Gavner også Forsvaret

Området er en del af det militære øvelsesterræn, men den offentlige vej er tilgængelig på alle tider af døgnet. I perioder med både militær aktivitet og mange naturskere kan det give farlige situationer, når der holder mange køretøjer i vejkanterne, og militære køretøjer skal passere. Derfor

er de nye parkeringsmuligheder til gavn for både offentligheden og Forsvaret.

- Vi er glade for, at så mange mennesker kommer ud i vores terræner og oplever den unikke natur, vi har, men vores brug af områderne har første prioritet. Når vi så har områder, som her, hvor vi inviterer offentligheden inden for på alle tider af døgnet, så er det også vores opgave at sørge for, at der er ordentlige forhold, siger arealforvalter Henrik Olsen fra Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse.

Der er allerede anlagt en parkeringsplads syd for Grærup Langsø på Grærup Havvej, hvor der også er bygget et udkigstårn med god udsigt til de mange krondyr. ■

PILOTER TESTER TABLETS

Tablets kan erstatte brugen af almindelig papir i cockpittene på de danske fly. Lige nu tester piloter i Flyvevåbnet, om de kan bruge iPads i luften.

Det er hurtigere at bruge en iPad end papirkort og bøger, når piloterne skal bruge informationer om lufthavne, radiofrekvenser, lukkede luftrum og meget andet under en flyvning.

TEKST OG FOTO: RUNE DYRHOLM / VÆRNSFELLES FORSVARSKOMMANDO

ELEKTRONIK

Det er ikke altid, at store teknologiske opgraderinger i flyvemaskiner behøver at koste flere millioner kroner. Danske helikopterpiloter både hjemme og i Afghanistan har som forsøg erstattet den almindelige "flight-bag" med en elektronisk version på en iPad. En flight-bag er kort fortalt piloternes grønspættebog, hvor alle relevante kort, anflyvningsprocedurer, radiofrekvenser og meget andet er samlet i. Tilsammen er det en ordentligt stak papir, som kan være ganske upraktisk at anvende i et snævert cockpit.

- Det er ganske enkelt ufatteligt meget hurtigere at anvende en iPad i luften. Det kan bedst sammenlignes med forskellen på at slå op i det gamle Lademanns Leksikon og så bruge Google, fortæller Thomas Kristensen. Han står for at afprøve konceptet med de elektroniske flight-bags, inden det måske skal implementeres i Flyvevåbnet.

Nemmere at opdatere

En væsentlig ulempe ved de almindelige fysiske flight-bags er, at det er meget arbejdskrævende og dyrt at holde dem opdateret hele tiden. - Der kommer regelmæssigt rettelser, som skal indføres manuelt, og et par gange om året kommer der en helt ny version. Og selvom der måske kun er ændret to frekvenser på en lufthavn i Nordnorge, så skal samtlige af de gamle bøger smides ud. Det er meget papir og mange mandetimer, der går tabt, når man gør det hele op, lyder det fra Thomas Kristensen.

I de civile luftfartsselskaber er fysiske kort og checklister også under hastig udfasning. Her er argumentet ikke blot, at det sparer tid og sikrer hurtig opdatering og informationsdeling, men også at der er en gevinst på brændstofforbruget, når man ikke længere skal flyve rundt med mange kilo papir. I Flyvevåbnets regi er det dog ikke brændstofforesparelsen, der fremhæves, selvom teorien ifølge Thomas Kristensen er god nok - omend vi er ude i marginalerne for, hvad der kan måles.

Selvom der under forsøget har været såkaldt lavpraktiske problemer med at få softwaren opdateret i de fjerneste egne af Afghanistan, så har de foreløbige tilbagemeldinger fra de danske piloter alligevel været gode.

- Det lyder faktisk lidt som om, de næsten ikke kan vente med at få fingrene i dem, fortæller Thomas Kristensen, der regner med, at de elektroniske flight-bags kan være fuldt ud implementeret inden udgangen af 2016, hvis projektet bliver godkendt. ■

Grønne etableringer

MILJØ: Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse er nu et skridt nærmere visionen om at reducere energiforbruget betydeligt på Aalborg Kaserner. Sidst i februar blev de første disponeringer af bygge- og anlægsprojektet Grønne Etablissementer, præsenteret for Trænregimentet og Center for Miljø, der bliver nogle af de kommende brugere af bygningerne. De tog positivt imod. Der planlægges to bygninger; En multibygning med plads til bataljonsstaben, støttefunktioner, undervisning, omklædning med videre, samt en værkstedsbygning med otte standpladser, maskin- og svejserum, kontorer etc. ■

Fra personale til materiel

JOBSKIFTE: Efter 4 ½ år på posten som chef for Forsvarsministeriets Personalestyrelse, sagde Niels Bundsgaard farvel til chefer og medarbejdere ved en reception den 26. februar. Blandt talerne fremhævede koncerndirektør Bjørn Bisserup, at Niels Bundsgaard forlader en styrket Personalestyrelse, der under Niels' gode lederskab, har omstillet HR-området i Forsvaret. Niels Bundsgaard kvitterede med at takke alle kollegerne i Personalestyrelsen for det gode og inspirerende samarbejde gennem årene. Den 2. marts 2015 tiltrådte Niels Bundsgaard som direktør for Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse. ■

Nyt fra Forsvaret på forsvaret.dk.....

Serie:

Psykologer i Forsvaret

I en ny artikelserie sætter Forsvarsavisen fokus på de mange forskelligartede opgaver psykologer varetager i Forsvaret. Fra udvælgelse til Forsvarets uddannelser og behandling af psykiske efterreaktioner hos veteraner, til forskning i soldaternes psykiske helbred før, under og efter en udsendelse og. Alle vigtige områder, som har til formål at støtte op om soldaternes arbejde.

Som psykolog har Jimmi Andreassen både arbejdet med udvælgelse og behandling siden han startede i Forsvarets Rekruttering i 2005. I 2010 blev han ansat ved Institut for Militærpsykologi, og siden Veterancentret, og var udsendt med hold 10 til Helmand to gange. I april 2014 valgte han at søge tilbage til Forsvarets Rekruttering for at udvikle den psykologfaglige indsats i forbindelse med udvælgelse.

FOTO: SARA SKYTTE

Det rette match

Når der skal udvælgelse kandidater til Forsvarets uddannelser, spiller psykologer en vigtig rolle i forhold til at vurdere den psykiske robusthed hos ansøgerne.

AF FORSVARSMINISTERIETS PERSONALESTYRELSE

PSYKE

At finde rette person til rette job og undgå menneskelige nederlag. Sådan udtrykker psykolog Jimmi Andreassen formålet med udvælgelse. Udvælgelsespsykologien holdt sit indtog i Forsvaret allerede i 1952, og derfor er det ikke noget nyt felt. Men kravene har ændret sig, og i dag foretages der udvælgelse til langt flere uddannelser end tidligere. - Som et resultat af indsatsen i Afghanistan er der kommet mere fokus på den psykiske robusthed hos de ansatte, og derfor er vi inde over flere uddannelser og områ-

der. Formålet med vores arbejde er at øge præcisionen i forhold til dem, vi uddanner og sender ud i job efterfølgende. Alt efter uddannelsen vurderer vi ansøgernes kognitive evner, intellekt, sociale kompetence, ledelsespotentialer og evne til at håndtere kompleksitet under pres.

Forebyggende arbejde

Det vigtigste forebyggende arbejde foregår i forbindelse med rekrutteringen. Her afdækkes ved hjælp af et omfattende testbatteri, spørgeskemaer, øvelser og interview den psykiske robusthed og de kognitive evner.

- Hellere slukke drømmen tidligt, end at vedkommende skal opleve det nederlag, det er, at afbryde uddannelsen eller mentalt ikke klare en udsendelse, fortæller Jimmi Andreassen.

De bedst egnede

I tæt samarbejde med tjenestestederne og uddannelsesstederne i Forsvaret samles en bred ekspertise i Forsvarets Rekruttering for at finde de bedst egnede ansøgere. Det danske forsvar har et godt internationalt ry for sine udvælgelser og anses for at være blandt de bedste til at udvælge piloter. Dette arbejde kvalitetssikres ved opføl-

ning og efterundersøgelser.

- Når en pilotaspirant ikke klarer uddannelsen, undersøger vi grundigt grundlaget for optagelsen på uddannelsen og interviewer aspiranten for at blive klogere. Vi evaluerer samtidig vores egen indsats og overvejer, hvad vi skulle have gjort bedre for at mindske frafald i fremtiden, siger Jimmi Andreassen.

I Forsvarets Rekruttering bygger man ikke kun på over 60 års erfaring, der fokuseres også på nyudvikling og innovation. Man er netop begyndt at udvikle og finde værktøjer, som skal hjælpe med at udvælge og udvikle ledelsestalenter i Forsvaret. ■

KNAS I KÆRLIGHEDEN

GRAFIK: CENTER FOR FAMILIEUDVIKLING (WWW.FAMILIEUDVIKLING.DK)

Det kan være svært nok at få hjemmefronten til at fungere. Og når kærligheden yderligere bliver belastet af utallige øvelser og langvarige udsendelser, kan problemerne hobe sig op. Et nyt kursus kan hjælpe jer på vej.

AF KAREN DAHLIN / VETERANCENTRET

PÅRØRENDE

46 procent af alle ægte-skaber ender med en skilsmisse. Og soldaterpar er ingen undtagelse i den statistik. Derfor opretter Veterancentret et nyt initiativ for soldater og deres partnere.

- Til sommer begynder Veterancentret at tilbyde PREP-kurser. Det er kurser, som kan være med til at forebygge samlivsbrud og skabe langvarige og holdbare relationer mellem partnerne, siger socialfaglig koordinator Laila Dahl fra Veterancentret.

Forelskelse og tilgivelse

På kurserne vil der blive undervist i emner som forelskelse og tilgivelse. Og om hvilke forventninger parret har til hinanden, og hvordan de kan udtrykke behov uden at tromle partneren.

- Mange ansatte og tidligere ansatte i Forsvaret står over for udfordringer, som sætter parforholdet på prøve. Gentagne udsendelser presser parforholdet, og hvor

soldaten måske har brug for ro, når han kommer hjem, har partneren brug for aflastning. Parret har et stort behov for at kunne kommunikere klart og tydeligt med hinanden, siger Laila Dahl.

Samme skænderier igen og igen

Forskningen viser, at mange par skændes om de samme ting: Penge, tid, husholdning og sex står højt på listen. Forskerne ved også, at børn sætter parforholdet på prøve.

- Det er de par, der skændes på den forkerte måde, der ender med at gå fra hinanden. Kan parret snakke om uenighederne, gør de ikke så meget skade, siger Laila Dahl og understreger, at formålet med kurset er, at par skal lære, hvilken slags konflikter der er skadelige, og få værktøjer til at forbedre kommunikation og løse problemerne. - Kurset opfordrer par til at drøfte svære emner og sammen finde en middelevvej, siger Laila Dahl.

Kurset veksler mellem undervisning og par samtaler. For at sikre parrenes privatliv er der ikke gruppearbejde. ■

PREP DIT PARFORHOLD

PREP - Praktiske Redskaber til et Engageret Parforhold er et forskningsbaseret, pædagogisk kursus udviklet af forskerne Markman, Stanley og Blumberg ved Denver University.

Kurset bruges i USA, Canada, Australien, Tyskland, Israel, Norge, Sverige og siden 2005 også i Danmark. Det har i en årrække været benyttet i det norske forsvar.

PREP-kurset er for ansatte og tidligere ansatte veteraner og deres ægtefæller/kærester, der har det svært sammen.

Det er gratis at deltage. Kurset foregår over en weekend og er på 15 timer.

Mere information og tilmelding til socialfaglig koordinator Laila Dahl på vetc-soc011@mil.dk

PARFORHOLDETS FARESIGNALER

Snakke forbi hinanden - kurset over parrets kommunikation for at stoppe konflikterne.

Glemme hinanden - kurset handler om at stimulere venskab og glæde og hjælper parret med at finde tilbage til glæden, som parret havde, da de først mødte hinanden.

Skolechefer på plads

OFFICERSSKOLER: To ud af tre officersskoler har fået ny chef. På Søværnets Officersskole har kommandørkaptajn Gustav Lang overladt pladsen til Søren Thinggaard, der samtidig blev udnævnt til kommandør. På Hærens Officersskole har tidligere chef for den danske kampgruppe i Helmand, Kenneth Pedersen, fået jobbet som chef fra 1. juli 2015. Han udnævnes samtidigt til oberst. Chefen for Flyvevåbnets Officersskole, oberst H. C. Enevold, for tiden udsendt til Kabul, fortsætter i jobbet som skolechef, når han vender hjem igen.

Ved årsskiftet 2013 - 14 blev de tre officersskoler organisatorisk underlagt Forsvarsakademiet, og fra årsskiftet 2014 - 15 ophørte skolerne med at være selvstændige Niveau III myndigheder. Der udestår stadig en politisk beslutning, om skolerne skal lægges sammen fysisk. ■

Søværnets Officersskole på Nyholm hvor kommandør Søren Thinggaard er ny skolechef. Foto: Tina Poulsen

Brugervenlig taktisk ordbog

ORDBOG: Hvad betyder "dekontaminering"? Det kan du finde svar på i Hærens Taktiske Ordbog, som er blevet moderniseret og nu er tilgængelig på både FIIN, internettet og som app i en mere brugervenlig udgave end tidligere.

Opslagsværket indeholder forklaringer på mange af de taktiske begreber, der anvendes i Hæren og i Forsvaret som helhed. Ordbogen kan bruges af alle operative enheder og skoler på taktisk niveau og skal være med til at sikre en ensartet sprogbrug.

Det er Hærens Officersskole, der har udgivet ordbogen. Slår du op, vil du finde ud af, at "dekontaminering" betyder "at absorbere, neutralisere eller fjerne et eller flere farlige stoffer". Du vil også kunne se, at begrebet forkortes DEKON, ligesom du vil få oplyst, hvordan det oversættes til NATO-sprog.

Er du blevet nysgerrig, eller har du brug for definitionen på et helt andet begreb? Så find Hærens Taktiske Ordbog på nettet: <http://www.fak.dk/publikationer/Pages/Haerens-Taktiske-Ordbog.aspx>. ■

Video	Udgiver	Længde
1 IS og borgerkrigene i Levanten	Royal Danish Defence College	48:26
2 Konfliktens parter	Royal Danish Defence College	56:42
3 Medier og humanitære spørgsmål	Royal Danish Defence College	1:11:27
4 De danske vinkler på krigen i Syrien og Irak 2015	Royal Danish Defence College	1:12:54

På fak.dk kan du finde link til oplægsholderne. Foto: Screenshot fra Youtube

FARVEL TIL TERROR

AF VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

KONFERENCE Den amerikanske ledede indsats mod IS i Irak og Syrien - baggrund, udfordringer og danske problemstillinger - var på dagsordenen, da Forsvarsakademiet og Institut for Statskundskab ved Københavns Universitet afholdt konference den 19. februar.

En række forskere, eksperter og journalister gav ved konferencen deres bud på hvem ISIL er, hvilke metoder de bruger til at vinde fremmarch i re-

gionen, hvilke konsekvenser det har for lokalbefolkningen og de omkringliggende lande og hvilke indsatser der gøres imod dem.

Oplægsholderne var blandt andet ambassadør Rolf Holmboe, journalist Louise Windfeld-Høeberg og Ann Mary Olsen fra Dansk Flygtningehjælp. Konferencen blev arrangeret af Copenhagen Middle East Research (COMER), der er et samarbejde mellem Forsvarsakademiet og Københavns Universitet. COMER vil i løbet af året udgive en opsamling af konferencens tema-

er, ligesom man netop har udgivet bogen *Borgerkrigen i Syrien* (København, 2014). ■

SCAN KODEN OG SE DE FORSKELLIGE OPLÆGSHOLDERE

SPECIALSTYRKER PÅ SOS

AF SØVÆRNETS OFFICERSKOLE

HYBRID WARFARE I dagene 4. - 6. marts afholder NATO Special Operations Hovedkvarter (NSHQ) og Frømandskorpset et internationalt NATO Special Operation Forces symposium på Søværnets Officersskole. Symposiumet har fokus på Hybrid Warfare, som er betegnelsen for den type konflikt, som aktuelt ses

i eksempelvis Ukraine.

- Symposiumet er et led i det almindelige studie- og udviklingsarbejde i NATO, hvor der behandles et tidsrelevant emne, og hvor der netværkes på tværs i den store organisation, siger Flemming Haar fra Frømandskorpset.

Symposiumet skal behandle tre spørgsmål: 1. What is Hybrid Warfare (HW) and how is it practiced today?

2. What does the re-emergent use of HW by our adversaries mean to NATO, the nations and NATO SOF?

3. What is the road ahead for NATO SOF in countering HW?

- Vi er naturligvis glade for, at vi kan være vært for symposiumet, og så er det da en ekstra bonus, at Søværnets Officersskole har stillet sig til rådighed med fantastiske historiske rammer, siger Flemming Haar. ■

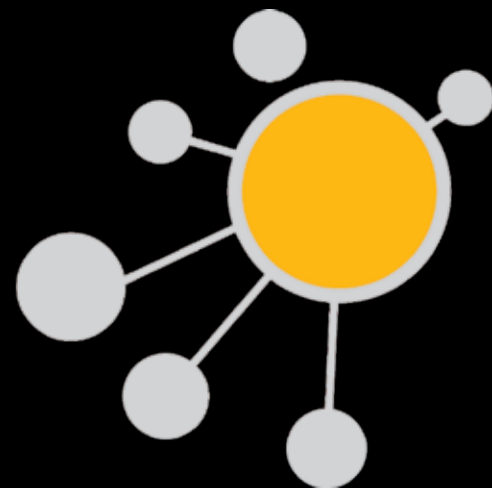

FORSVARSAKADEMIET

VIDEREUDDANNELSE VED FORSVARSAKADEMIET FORÅRET 2015

Videreuddannelseskurser for premierløjtnanter i alle værn

- læs mere på www.fak.dk/uddannelse/vuk eller via HR-portalen

FRA KAPTAJN TIL MAJOR MED CIVIL UDDANNELSE

Christina Hviid Mailund blev for fire år siden færdig med en civil masteruddannelse. I dag har hun på baggrund af uddannelsen fået en ny stilling og er samtidig blevet udnævnt til major.

Siden 1. januar har major Christina Hviid Mailund arbejdet i Udviklings- og Koordinationsstaben i Værnsfælles Forsvarskommando på Holmen i København. Foto: Anders V. Fridberg

AF FORSVARSMINISTERIETS PERSONALESTYRELSE

BEMANDINGSSYSTEM Major Christina Hviid Mailund arbejder i Udviklings- og Koordinationsstaben i Værnsfælles Forsvarskommando. Det har hun gjort siden 1. januar, og hun trives med de nye arbejdsopgaver, der inkluderer HR-strategien, veteranområdet og mangfoldighed. Vejen hertil startede i 2008, da Christina sideløbende med sit job i Forsvaret startede på en master i organisationspsykologi på Roskilde Universitet. Det var af ren interesse, at hun valgte netop denne uddannelse.

- Gruppedynamik, samarbejde og ledelse har altid interesseret mig. Lige fra ledelse af en infanterigruppe til det, at drive en stor virksomhed som Forsvaret, sætter nogle dynamikker i gang. Vi kan gøre en stor forskel ved at kende ledelsesteoriene og følge dem, men hvis vi også for-

står de mekanismer, der er i spil under overfladen, rykker vi med syvmileskridt, siger Christina Hviid Mailund. Samtidig håbede hun, at hun kunne få merit for uddannelsen - Jeg har hele tiden haft et ønske om at komme videre i systemet, og udnævnelse har derfor hele tiden været et mål.

”Håber vejen er banet”

Da Christina var færdig med uddannelsen, var Forsvaret i gang med en større omlægning af hele HR- og uddannelsesområdet. Nogle år senere, i slutningen af 2014, faldt en række retningslinjer på plads, hvilket blandt andet betød, at cheferne fik udnævnelseskompetencen til og med major-/orlogskaptajn-niveau. Samtidig åbnede det op for, at kaptajner via en civil master-uddannelse kunne kvalificere sig til niveauet over. På den baggrund begyndte Christina at søge stillinger på majorniveau.

- Jeg kan godt lide at være ansvarlig for mit eget karriere-

NY UDNÆVNELSESPRAKSIS

Som et led i HR-strategien har Forsvaret omlagt officersuddannelserne. Det betyder blandt andet, at det ikke længere er de strukturbestemte uddannelser, som fører til udnævnelser på de forskellige lederniveauer. I den nye udnævnelsespraksis for officerer er det styrelseschefen, der fremadrettet og under hensyn til HR-strategien skal håndtere udnævnelser. De gælder for alle forskellige lederniveauer, baseret på myndighedens lokale, konkrete og individuelle vurdering af kvalifikationer og realkompetencer.

Du kan læse mere om den nye udnævnelsespraksis i FPSVEJL 401-3 på HR-portal. Find den under Publikationer eller brug søgeordet "udnævnelsespraksis".

Det, at man kommer med forskellig baggrund, giver en fantastisk dynamik og læring. Og så er det fedt at have fået et fagligt netværk uden for Forsvaret.

major Christina Hviid Mailund
Udviklings- og Koordinationsstaben, Værnsfælles Forsvarskommando

reforløb, så det nye bemanningssystem passer mig rigtig godt. Men det var også en til tider frustrerende proces. Blækket på det nye udnævnelsesdirektiv var knapt tørt, og processerne var ikke helt på plads. Det betød, at det var svært at få konkrete svar på de spørgsmål, jeg havde. Men jeg har hele tiden haft god støtte fra den HR-konsulent, der stod for rekrutteringen, og det hele lykkedes jo i sidste ende. Jeg håber, at det kan være med til at bane vejen for mange andre, siger Christina Hviid Mailund, der ikke har fortrudt at hun valgte en civil master.

- Den akademiske form og tilgang er ligesom på Master i Militære Studier, men studiemiljøet er meget anderledes. Det, at man kommer med forskellig baggrund, giver en fantastisk dynamik og læring. Og så er det fedt at have fået et fagligt netværk uden for Forsvaret, slutter Christina Hviid Mailund. ■

- **Officer i Hæren**
- **Taktisk officer i Søværnet**
- **Våben- og elektronikteknisk officer i Søværnet**
- **Kontrol- og varslingsofficer i Flyvevåbnet**
- **Sprogofficer**
- **Akademiuddannelse i Hæren**
- **Akademiuddannelse i Søværnet**
- **Akademiuddannelse i Flyvevåbnet**
- **Flyveleder**
- **F-16 Våbenassistent**
- **Elektronikfagtekniker**
- **Automatiktekniker**
- **Sirius Patruljefører**
- **Jægersoldat**
- **Frømand**

FORSVARETS UDDANNELSER

UDDANNELSER DU KAN SØGE NU

Grundlæggende uddannelser som Forsvarets Rekruttering i FPS udbyder på forsvaret.dk/uddannelser

LÆS HVORDAN DU SØGER PÅ
WWW.FORSVARET.DK/UDDANNELSER

"Thank You for Serving" programmet går ud på, at alle soldater kan deltage gratis i Nordic Race løb de sidste seks måneder inden og første seks måneder efter udsendelse til international mission.
Foto: Nordic Race

VI VIL GERNE GIVE LIDT TILBAGE

En gruppe soldater begyndte i 2012 at arrangere ekstreme løb, fordi de savnede adrenalinsuset fra Helmand. Nu har mere end 20.000 løbet med. En del af overskuddet går til gamle kolleger med ar på krop og sjæl.

AF ANDERS V. FRIDBERG / VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

NORDIC RACE Den 12. april kaster omkring 1200 - 1500 mennesker sig ud i et ekstremt løb på Amager i København. På en to km rundstrækning, der skal gennemføres fire gange, skal deltagerne i Nordic Race, The Burnout trække tunge jernkugler, krybe under pigtråd, løbe igennem mudder og kravle igennem snævre rør. Blot for at nævne en lille del af de i alt 80 forhindringer.

- Det er alle mulige mennesker, der er med. Tidligere var det mandlige ekstremsportsudøvere, men nu er det alle. Kolleger, veninder, folk, der synes, at almindelige løb er blevet allemandseje, og som gerne vil poste et billede af en medalje med et dødningshoved på Instagram, fortæller Frederik Eliassen, der er en af de tre arrangører bag Nordic Race.

Det kan vi gøre bedre

De tre bagmænd fik ideen til at arrangere ekstreme forhindringsbaneløb, da de vendte tilbage fra Afghanistan efter Hold 7.

- Vi var lidt adrenalinsøgende, da vi kom hjem, så vi deltog i nogle ekstremløb. Men vi mente, at der manglede noget, og at vi måtte kunne lave nogle bedre løb. Det tog vi så fat på, da vi kom hjem efter Hold 11, fortæller Frederik Eliassen videre.

Løbet på Amager bliver det 20. løb siden 2012, og når det er gennemført, har flere end 21.000 mænd og kvinder løbet med. Det har blandt andet resulteret i, at Nordic Race har kunnet donere mere end kr. 42.000 til organisationen Støt Soldater og Pårørende. - Vi vil gerne give noget tilbage til vores tidligere miljø, og der gav Støt Soldater og Pårørende helt vildt meget mening. Jeg har selv været såret i tjenesten, og det er der mange af vores kammerater, der også har, så det var oplagt at støtte den organisation, fastslår Frederik Eliassen. Han og en af de andre arrangører er nu tidligere soldater og laver Nordic Race på fuld tid. Den sidste mand er stadig ansat i Forsvaret.

Thank You for Serving

Arrangørernes hengivenhed over for deres gamle arbejdsplads betyder, at de har lavet et "Thank You for Serving" program. Det giver gratis adgang til alle Nordic Race løb for soldater i de sidste seks måneder inden og første seks måneder efter en international mission.

- Thank You for Serving programmet handler om, at vi gerne vil give soldaterne en god oplevelse på vores regning. Det er folk, der i overført betydning betaler topskat, selv om de ikke får en særlig fyrstelig gage, og så vil vi gerne give lidt tilbage, slutter Frederik Eliassen. ■

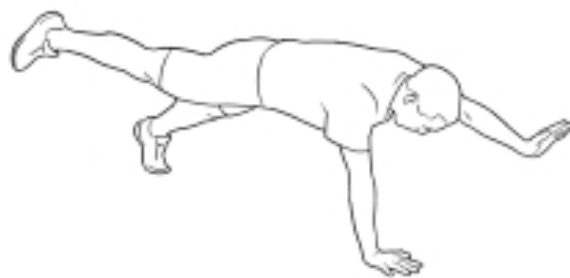

TRÆNINGSTIPPET CORE (UDVALGTE ØVELSER FRA CORETRÆNING C, "TRÆN MED FORSVARET")

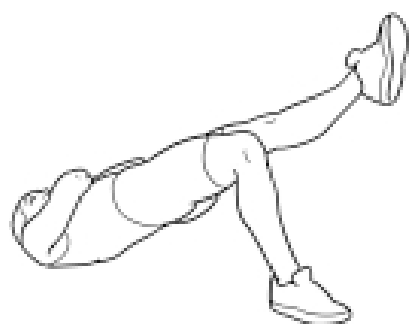
Brug cirka 3 minutter på hver øvelse i. Husk at træne begge sider af kroppen, hvor det er relevant (dvs. halvandet minut på hver side).

LIGGENDE BENSVING MED BØJEDE BEN

DIAGONALLØFT PÅ ALLE FIRE

HOFTELØFT MED STRAKT BEN

DYNAMISK SIDEBRO, BENLØFT FRA START

RYGSTRÆKNINGER MED SVØMMETAG

KONKURRENCER

FORSVARSMESTERSKABER 2015:

- 23.-24. apr: Militær femkamp i Fredericia
- Medio august: Marine femkamp på Holmen
- 25.-27. aug: Sejlads på Holmen
- 9. sept: Terrænsport i Rold skov
- 17.-19. sept: Skydning i Skive
- Adventure Race er endnu ikke fastsat

DE NORDISKE MILITÆRE MESTERSKABER:

- 22.-25. maj: Orienteringsløb på Fanø
- 22.-26. juni Skydning i Vingsted og Nymindegab

CISM MILITARY WORLD GAMES, SYDKOREA

- 29. sept.-12. okt. for de militære landshold i skydning, sejlads, orientering, militær femkamp, marine-femkamp og faldskærm.

Følg med på Center For Idræts (CFI) side på FIIN under "Konkurrence" for info og tilmelding.

FOTO: FLVFOI SKRYDSTRUP

Bliv din egen træner

SELVTRÆNING: Center for Idræt under Forsvarets Sundhedstjeneste planlægger i øjeblikket en kursusrække ved udvalgte tjenestesteder for at sætte fokus på den enkeltes medarbejders mulighed for selvstændig træning. Kurset støtter op om konceptet for Militær Fysisk Træning, hvori der ligger en ambition om, at alle skal have viden og kompetencer til at kunne være deres egen træner. Kurset, som varer fire timer, vil give den enkelte deltager en dosis motivation samt undervisning i fysisk træning. Der undervises også i, hvordan man fremadrettet kan træne baseret på sin nuværende form samt i forhold om kost og mobilitet.

Hold øje med Center for Idræts hjemmeside på FIIN fra uge 11 for at se, hvor kurserne bliver afholdt. Kurserne vil blive slået op i DeMars, og der gives Q efter gennemført kursus. ■

Løbspenge til skadede soldater

VETERANER: Kørsel i hundeslæde og overnatning i snehuler. Det er nogle af de aktiviteter, en gruppe skadede soldater skal prøve kræfter med, når de til marts tager til Sverige på en weekend-samling. Turen er arrangeret af DIF Soldaterprojekt, men er finansieret af overskuddet fra Kastelløbet 2014.

Søndag den 22. februar overrakte Ulla Haberl, der er med til at organisere Kastelløbet, en stor check på kr. 38.500 til soldaterne, der var repræsenteret af den gruppe skadede soldater, som til marts skal løbe Vasaløbet på langrendsski. - Pengene er en tak fra os almindelige danskere til nogle mennesker, der har ydet en indsats. Vi vil gerne give lidt tilbage, og det gør vi ved at arrangere Kastelløbet, der giver overskuddet til sårede soldater, siger Ulla Haberl. ■

Baglandet:

”
Der er tomt, og aftenerne er lange.

Gert With Nielsen
mand

AF MICHAEL AAGAARD JENSEN / VÆRNSFELLES FORSVARSKOMMANDO

I slutningen af januar tog Gert With Nielsens kone, Lena With Nielsen, afsted til England. Efter ti dages uddannelse rejste hun videre til Sierra Leone. Hun er uddannet sygeplejerske og er udsendt af Forsvaret til et af de ebolaramte områder i landet for at hjælpe med at bekæmpe sygdommen.

- Jeg tror egentlig, jeg har smittet hende lidt med den der bacille, der hedder at rejse. Så har hun hørt fra sit arbejde, at der blev søgt folk, der kunne tage ned og støtte i kampen mod ebola, siger Gert With Nielsen.

Gert With Nielsen arbejder som efterforsker ved Østjyllands Politi. Som politimand har han selv

flere udsendelser bag sig. Blandt andet til Balkan, Mellemøsten og Afghanistan. Derfor var det heller ikke svært for ham at sende sin kone afsted.

- Jeg ville have gjort akkurat det samme, hvis jeg var blevet spurgt. Så det har jeg fuld forståelse for. Jeg ved, at hun får en masse oplevelser. Nogen af dem vil måske være knap så spændende, og andre vil være rigtig gode. Men under alle omstændigheder vil det være et afbræk i hverdagen, siger Gert With Hansen.

Dyb respekt for Forsvaret

Selve det, at det er en så dødelig sygdom som ebola, Lena With Nielsen er ude for at bekæmpe, har ikke fyldt så meget for Gert.

- Selvfølgelig er det ikke så spændende, men vi var til et pårørendearrangement ved Forsvarets Sundheds-tjeneste, hvor vi fik nogle rigtig gode informationer. Jeg vil også sige, at når jeg vidste, at det var i Forsvarets regi, hun skulle udsendes, så var jeg meget tryk ved det. De gange vi i politiet har været udsendt, har vi altid været utrolig taknemlige for den hjælp, vi har fået fra Forsvaret. I Kosovo var det en fornøjelse, at man kunne køre op i lejren ved Mitrovitza og være der, få noget dansk mad og snakke dansk. Jeg tror absolut, at det har gjort det nemmere, at hun skulle udsendes igennem Forsvaret. Jeg har dyb respekt for det danske forsvar, siger han.

Fra Lena With Nielsen besluttede sig til, at hun ville

FACEBOOK

Forsvaret har delt NATO's billede.
24. februar kl. 11:15 · 0

Den tidligere forsvarschef og nuværende chef for NATO's militære komité, general Knud Bartels, blev budt velkommen på traditionel maori-måde ved et besøg på New Zealand. Det lyngede en af alliancens fotografer.
Læs mere om generalens besøg her (på engelsk): <http://goo.gl/SWUJRB>

NATO's Chairman of the Military Committee is given a Maori welcome during visit to New Zealand

NATO
Visiting New Zealand, NATO CMC is given a Maori welcome (Pöwhiri). Learn more about this trip: <http://goo.gl/SWUJRB>

Synes godt om · Tilføj kommentar · Del · 474 · 20

Steffen Rasmussen Troede sig aldrig at man skulle se Bartels gruppe næse med et andet menneske 😊
Synes godt om · Svar · 6 · 24. februar kl. 12:08

JEG LÆSER

VALGET ER DIT!

Lene Gammelgaard

LÆS En lidt utraditionel bog i 'selvudviklingsgenren'. Med udgangspunkt i bl.a. sin egen oplevelse på Mount Everest, samt den seneste hjerneforskning, guider Gammelgaard læseren til et større ansvar for sit eget liv. Tonen er forfriskende direkte og efterlader læseren med en følelse af, at intet er umuligt - men det meste kræver hårdt arbejde. Gammelgaard prædiker selvansvar på en hård og til tider udansk måde, hvilket efter min mening er bogens styrke. Bogen er både læseværdig og relativ let tilgængelig.

TROLDEPUS

Dines Skaftø Jespersen

LÆS Historien om en troldeunge, en lille hvid pind og .... Ja, du kender nok historien. Jeg læser den højt om aftenen for min søn, Storm, på 6 år. Bogen er et kært minde fra min egen barndom, hvor det var den første serie af bøger, som jeg kan huske, at jeg selv læste. Mangler du en fantastisk godnathistorie til de mindste, så kan jeg varmt anbefale Troldepus.

WWW.PFA.DK

LÆS Jeg har netop flyttet min HOD-aftalte pensionsopsparing fra Nordea Liv og Pension til PFA pension. I den forbindelse har jeg brugt lidt energi på at finde rundt på PFA's hjemmeside og sætte mig ind i PFA's produkter. Der er efter min mening både fordele og ulemper ved HOD's valg af udbydere - bl.a. begrænses den enkelte officers valgmuligheder betragteligt i den nye ordning, ligesom gennemsigtigheden i placeringen af opsparingen efter min mening er væsentlig forringet.

Kenneth Starskov
major
chef for Ledelselementet
Specialoperationskommandoen
(SOKOM)

FØLG
FORSVARET
PÅ

facebook

til Vestafrika for at hjælpe ebola-ofrene, til hun tog afsted, gik en måneds tid. I begyndelsen af januar søgte hun en plads på holdet. Herefter var hun igennem en udvælgelsesproces med prøver, og så fik hun at vide, om hun var optaget på holdet.

- Hun var en sol i ansigtet, da jeg kom hjem fra arbejdet. Hun fortalte, at nu var hun blevet godkendt. Så fik hun indkaldelsesdatoerne. Det var egentlig en ret komprimeret proces, fortæller Gert With Nielsen.

Mentalt pakket

Lenas kommende udsendelse fyldte meget i hverdagen. Det er noget, Gert kender fra sine egne udsendelser.

- Jeg ved selv, at det øjeblik man får at vide, at man skal udsendes, så har man mentalt pakket sin kuffert. Det havde Lena selvfølgelig også. Hun har været rigtig spændt, og det fyldte vældig meget for hende. Så der blev i en periode snakket temmelig meget om ebola der hjemme. På et tidspunkt måtte jeg sige til hende, at nu vil jeg altså ikke snakke om ebola mere. Nu måtte vi snakke om noget andet, siger Gert With Nielsen.

Familiens to børn er vant til, at Gert With Nielsen har været udsendt. Så de har ikke haft nogen problemer med, at Lena skulle udsendes.

- Jeg tror, at det har meget med mine udsendelser at gøre, at de er trygge ved det. Jeg tror begge børn synes, at det er fedt, at hun gør det, siger han.

Lange aftener

Nu er det så med omvendt fortegn. Lena er ude, og det er Gert, der sidder tilbage i hjemmet i Aarhus.

- Jeg kan godt forstå det, Lena har sagt, om at tiden

hjemme kan være lang, når jeg har været udsendt. Der er tomt, og aftnerne er lange. Det samme med weekendene. Det sociale netværk fungerer ikke helt på samme måde. På positivsiden kan man sige, at man måske ser lidt mere ind i sig selv og finder sig selv. Weekendene er heller ikke de samme, når man er alene. Men det bliver mindre, når man kan se hinanden på Skype. Verden er blevet mindre med Skype og Messenger. De elektroniske kommunikationsmidler hjælper meget. De første gange jeg var afsted, der var det jo nærmest bare en brevdue, vi holdt kontakt via. Når vi taler sammen, så fortæller Lena selvfølgelig en del om, hvad der foregår der nede. Hvad hun oplever, om sine arbejdsopgaver og oplevelser med lokalbefolkningen. Alle de ting, der er så fremmedartet for hende, siger han.

Dansk sygeplejerske i karantæne

I nyhederne har der været flere historier med sundhedspersonale, der er blevet smittet med ebola. Senest en dansk sygeplejerske, der var i karantæne.

- Det giver da stof til eftertanke. Jeg tror faktisk, at hun var blevet sendt hjem, inden Lena tog derned. Det er bare et udtryk for, at de går med livrem og seler. For det var bare en beskyttelsesdragt, der var gået hul i. Så det var måske lidt overkill. Men det viser, at man tager det seriøst og hellere vil være sikker end at tage en risiko. Så det har jeg dyb respekt for, siger Gert With Nielsen.

Lene er af sted i otte uger. Familien forventer, at hun er hjemme igen den 23. marts. Så har Lena tre uger hjemme, hvor hun er i karantæne og ikke må gå på arbejde. ■

FOTO: PRIVAT

Gert With Nielsen

Gert With Nielsen er 61 år. Han arbejder som efterforsker ved Østjyllands Politi og har i den anledning flere gange selv været udsendt til forskellige missioner på Balkan, Mellemøsten og i Afghanistan. Han bor i Aarhus sammen med sin kone Lena With Nielsen og deres yngste dreng på 18 år, der til april begynder ved Livgarden. Sammen har parret også en datter på 24, der bor sammen med sin kæreste i Aarhus.

FORSVARET.TV

FORSVARET HJÆLPER MED NY DOKUMENTAR-SERIE

Tv-producenter og i sidste ende seerne kan nyde godt af de mange filmklip i Forsvarets mediearkiv. Seneste eksempel er serien "Danmark i kold krig".

AF THORBjørn FORSBERG / VÆRNSFELLES FORSVARSKOMMANDO

ARKIV

Videoklip fra Forsvarets mediearkiv spiller en stor rolle i programrækken "Danmark i kold krig", som havde premiere den 12. januar. Her tager tilrettelægger Tor Stenstrop og den tidligere general-løjtnant Kjeld G. Hillingsø seerne med rundt til en del af de militære anlæg, som blev bygget under den kolde krig.

- Vi har gjort god brug af Forsvarets arkiv, som hurtigt trådte til og har været meget behjælpelig. Jeg vil skyde på, at vi har brugt cirka 60 minutters materiale fra Forsvaret i de otte afsnit. Det drejer sig om gamle film fra alle tre værn fra 1940'erne til 90'erne. Det er et helt unikt arkiv og meget værdifuldt som dokumentation for eftertiden, siger tilrettelægger Tor Stenstrop. Han forklarer om serien:

- Hensigten har været at skabe en serie, der giver et overblik over det komplekse apparat, som Danmarks militære og civile forsvar var under den kolde krig. Det har vi gjort

ved at tage udgangspunkt i cirka 25 civile og militære anlæg og i 40-50 mennesker, der arbejdede der. Opgaven var at beskrive: Hvordan var forsvaret planlagt og indrettet? Det siger jo meget om, hvordan vi opfattede truslen fra øst her i landet. Det er lykkedes, synes jeg. Det er i høj grad blevet et slags portræt af Forsvaret gennem 46 år, fordi de fleste af de anlæg, vi besøger i serien, og de beredskabsplaner, vi beskriver, er militære.

Radar rettet mod russerne

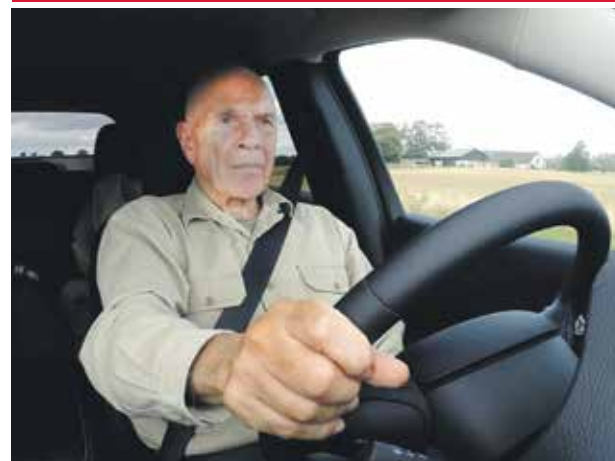
For tilrettelægger Tor Stenstrop betød arbejdet med serien også et møde med historier af en mere kuriøs karakter. - For eksempel havde vi et raketbatteri på Stevns, som russerne dagligt overvågede elektronisk med spionskibe ud for kysten. En af de medvirkende veteraner, som var radar-tekniker, fortæller, at skibene kom lidt for tæt på nogle gange, altså ind på dansk territorium, og en dag fik de derfor lov til at give russerne en lærestreg ved at rette en

målradar lige mod dem. Det har nok været mere end deres følsomme grej kunne tåle, for under heftig aktivitet ombord skyndte det pågældende skib sig væk, fortæller tilrettelæggeren. Han har været meget tilfreds med samarbejdet med Forsvaret.

- Vi har mest arbejdet sammen med Forsvarets Etablementsstyrelse ude i marken, altså om adgangen til Forsvarets mange anlæg. Og så med filmarkivet om adgang til det historiske billedmateriale. Samarbejdet har fra starten været gnidningsløst og upåklageligt. Vi er blevet mødt med gæstfrihed og åbne døre overalt, fastslår Tor Stenstrop. ■

Danmark i kold krig

- havde premiere den 12. januar. Den er produceret for TV2-regionerne og tilrettelagt af Tor Stenstrop. Programmerne sendes i de første måneder af 2015 på syv af TV2's regioner og kan også ses på nettet: www.tv2lorry.dk/kategori/644

WWW.FORSVARET.TV
ET SJOVT OG HISTORISK INDBLIK I ALLETIDERS FORSVAR GENNEM 100 ÅR

Vi er nødt til at gå stille med dørene

Den 5. februar henrettede ISIL en jordansk pilot. I sit fangenskab blev han tvunget til at give personlige oplysninger om sine kolleger i Jordan. Dermed er truslen mod dem blevet meget konkret i et land, for hvem krigen i forvejen er blevet en regulær overlevelseskamp.

Pr. 3. marts 2015 har de danske F-16 fløjet i alt 219 missioner og anvendt 168 bomber. Vi fortæller meget lidt om, hvad og hvor vi angriber, og det er lidt usædvanligt i vores demokrati, hvor det at bruge militær magt jo i sig selv skal være underlagt kontrol. Pressen bider os da også i haserne, og vi respekterer fuldt ud kravet om mere åbenhed. Men vi har også erkendt, at denne krig på mange måder er anderledes. Vi argumenterer med, at det er af hensyn til piloternes sikkerhed, at vi ikke fortæller flere detaljer. Det lyder ensidigt, og måske er det også lidt snævert, for selvfølgelig tager vi også hensyn til den militære sikkerhed og fjendens evne til at analysere vores handlinger – og bruge informationerne imod os.

Vi er oppe mod en fjende, som dels er hensynsløs i sit eget område, dels formår at række dybt ind i vores. Det betyder blandt andet, at pressen ikke frit kan rejse ind i Irak for at dække krigen, hvilket i sig selv må være frustrerende for journalisterne. Denne frustration forstærkes af, at Forsvaret herhjemme ikke vil sige så meget. Krigen er med pressens egne ord ”meget svær at dække”.

Forsvarets bekymring går ikke kun på slagmarken men også på hjemmefronten, hvor radikale muslimske bevægelser har fået unge mennesker til at rejse fra Danmark for at deltage i konflikten i Syrien og Irak. Jeg bor selv i en stor by med mange folk, der har anden etnisk baggrund end dansk, og min søn har gået i gymnasiet med unge muslimer, der pludselig var rejst væk. Nogle af dem er døde, måske endda slået ihjel af danske bomber. Problemet er, at hvis vi fortæller, hvad og hvor vi bomber - og især hvem der gør det - kan det gøre en diffus trussel i Danmark konkret. Der sidder måske lige nu radikaliserede grupper eller personer og siger: ”Nogen må gøre noget” – og når så de ser huse styrte i grus, bliver det til: ”Jeg må gøre noget”. Og dette ”noget” skal jo rettes mod nogen. Her ser vi ikke kun vores piloter som udsatte men også vores øvrige soldater og deres familier. For slet ikke at tale om truslen mod resten af befolkningen.

Jeg tror ikke, at den feje terror, der ramte København, har noget med krigen i Irak at gøre. Den var i højere grad en manifestation af en generel modvilje mod vores åbenhed og ytringsfrihed. Men aktionen viste med al tydelighed, at skridtet fra, at ”nogen må gøre noget” til ”jeg må gøre noget” ikke er ret stort, og det bekræfter på tragisk vis, at vi er nødt til at beskytte såvel vore soldater som befolkningen, så godt vi kan. Det gør vi blandt andet ved at stille med dørene.

Søren Andersen
oberst

STAFETTEN

Ved du, hvad dine kollegaer i hele Forsvaret laver? I Stafetten stiller vi spørgsmål om dit job, og du sender stafetten videre.

Tom Rosiak-Madsen er redder på Flyvevåbnets redningshelikopter, EH101 Merlin. Det har han været i fem år.
Foto: Emma Kirketerp

REDDER, FLYMEKANIKER OG LÆGEASSISTENT I ÉN PERSON

En redder på Flyvevåbnets redningshelikoptere sørger for at fiske nødstedte personer op af vandet. Men han har også andre opgaver.

AF EMMA KIRKETERP / VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

EH101 Flyveroverkonstabel Tom Rosiak-Madsen er redder på en af Flyvevåbnets redningshelikoptere. Helikopteren – en EH101 Merlin – fungerer som en flyvende ambulance, og Tom Rosiak-Madsen er et af seks besætningsmedlemmer.

Redningshelikopteren kaldes ud ved særlige patientflytninger, trafikuheld, traumer, eftersøgninger, skibssulykker, eller hvis en person skal fiskes op af havet. - Man kan være sikker på, at hvis man ringer til 112 og siger, at der er en mand i vandet, der er i havsnød, så kalder de på os, siger Tom Rosiak-Madsen.

Spørgsmålet

Hvad laver en redder på Forsvarets redningshelikoptere?

Én mand, tre funktioner
Tom Rosiak-Madsen har tre funktioner og er først og fremmest redder: Hvis for eksempel en fisker er faldet over bord, er det Tom Rosiak-Madsen, der bli-

ver hejst ned i vandet og får ham op i helikopteren. Når fiskeren så skal behandles i helikopteren på vej til sygehuset, er Tom Rosiak-Madsen lægens højre hånd. Han kender procedurer og kan klargøre instrumenter og give patienten medicin, hvis det er nødvendigt.

Og når helikopteren står på jorden, fungerer redderen også som flymekaniker og kan klarmelde helikopteren.

Klar, parat, vent

Tom Rosiak-Madsens vagter varer tre dage og foregår i enten Aalborg, Skrydstrup eller Roskilde. I de tre dage er seks besætningsmedlemmer i beredskab og skal være klar til at flyve ud, hvis alarmen lyder. De tre dages vagt er forbundet med meget ventetid, og ikke to vagter er ens.

- Man kan sagtens sidde på en vagt uden at have noget at lave i tre dage ud over træning og vedligeholdelse, og så have en anden vagt, hvor man har ni missioner. Så er man træt, fastslår Tom Rosiak-Madsen. ■

TOM ROSIAK-MADSEN SPØRGER:
Hvad laver en lastvognsmekaniker i Hæren?

NEM VEJ TIL MILITÆRFAGLIG VIDEN

Du kan søge i Forsvarets biblioteks fysiske samlinger og e-ressourcer samtidigt.

Et søgesystem på Forsvarets Biblioteks hjemmeside gør det muligt at søge i mange forskellige viden-databaser. Både efter elektroniske/fysiske tidsskrifter og bøger i en og samme søgning.

Besøg www.fbib.dk – og bliv klogere på din militærfaglige viden

FLYVNING FOR ALLE

11-12 April AARHUS RIDEHUS

Drømmer du om at blive pilot, faldskærmspringer eller ballonskipper? Så kom til Flyvningens dag den 11-12 april i Aarhus Ridehus. Mød flyveskoler og flyveklubber i Danmark. Flyvevåbent stiller med en F-16 Fighting Falcon. Der er gratis entre.

På messen kan du møde følgende:

OSCE observatør i Ukraine

En 72-årig kvinde bliver skudt i hovedet og falder død om. Det samme gør en 18-årig mand. Skudene kom indefra, gennem vinduerne i dørene til det hemmelige politis hovedkvarter i Khmelnytsky Oblast i februar 2014. Folk var samlede udenfor i protest mod myndighederne, og det medførte, at befolkningen kørte busser op på fortovet og tændte ild i bygningen. Khmelnytsky Oblast er i den vestlige del af Ukraine, og dermed ikke direkte i krig.

En måned efter kom jeg som langstidsvalgobservatør fra OSCE, udsendt af Udenrigsministeriet. Jeg skulle overvåge præsidentvalget 25. maj 2014 i netop Oblast. Jeg var der i 2 1/4 måned. Den 26. oktober samme år var jeg igen i Oblast. Denne gang for at følge Parlamentsvalget. Jeg blev der i 1 1/4 måned.

Jeg så dermed Kiev med et halvt års mellemrum, først med Maidanpladsen, som var indtaget af ukrainere med telte, små molotov-fabrikker og klar til kamp.

Og så igen et halvt år efter, hvor alt var tilbage til normalen på pladsen, bortset fra et fortov, hvor der var foto af de Himmelske Hundrede, dem, der blev skudt for cirka 1 år siden.

Hvem der skød, er de i fuld gang med at undersøge. En skyldig har man dog fundet: Sadovnyks, der var leder af en 24 mands Berkutdeling. Han blev af dommeren sat i husarrest, og dagen efter tog han til Rusland! Om der er borgere, der har skudt mod politiet, ved man ikke endnu.

I foråret indtog russerne Krim, samtidig med, at separatisterne, stærkt støttet af "de grønne mænd" (som ifølge russerne i hvert fald ikke var russere) var ved at sætte sig østpå.

Som OSCE valgobservatør er man ikke direkte involveret, i modsætning til OSCE monitorerne. Men området, jeg var placeret i, havde den største flyvebase, hvor jagerfly startede og landede hele tiden, og jeg så selv i foråret, andre landes militære enheder være til stede i Ukraine. Midt på sommeren, hvor jeg gik Nijmegen-marchen, da blev et civilt passagerfly skudt ned østpå.

Hvem, der skød flyet med, er man ikke i tvivl om. Spørgsmålet er hvem i den østlige del, der trykkede på knappen. Var det russerne, der jo ifølge Putin ikke er til stede, eller var det separatisterne efter russisk instruktion?

Ukraine har det svært, dårlig udrustning, dårlig militær kunnen og ingen hjælp. Det svarer til, at Danmark lige før 9. april 1940, skulle give ordre til, at de danske styrker ikke måtte grave skyttehuller for ikke at provokere tyskerne, selvom man vidste, at tyskerne var i gang med at angribe Danmark.

Jeg kender en del danske journalister derovre. En, jeg e-mailer med i ny og næ, skriver:

"Skifter mellem raseri og tuderer. Og frustrationen over at udgangen på denne krig er så langt væk, at ingen kan spotte vejen. Hjerteskerende ulykkeligt"

Bo G. Flindt
akademiingeniør, HD
major-r

MED ANDRE ØJNE

FOTO: SARA SKYTTE

SAGT & SKREVET OM FORSVARET

Kvindelige kampsoldater

Jeg har udelukkende haft gode erfaringer med at have kvinder med i de enheder, jeg har været en del af. ■

Brian Kristensen, kaptajn hos Gardehusarregimentet, i britiske Forces TV's indslag "The Danish Women in Combat Roles", www.forces.tv/35360017

TIRSDAG DEN 24. FEBRUAR 2015

Vi er oppe mod ondsken selv

Man behøver ikke regnestok for at kunne se, hvad der er sket i Paris og København eller London, hvor en soldat fik hovedet hugget af. Så selvfølgelig er det en anden type mennesker, vi er oppe imod. ■

Unavngiven F-16 pilot om, hvorfor soldater i højere grad end tidligere ønsker anonymitet i fht. kampen mod ISIL.

Dagbladet Holstebro-Struer

TIRSDAG DEN 03. MARTS 2015

Danmark og Sverige optrapper samarbejde

Sammen med min svenske kollega ser vi nu på, hvordan Danmark og Sverige kan arbejde endnu bedre sammen på forsvarsområdet. Jeg ser frem til at se konklusionerne på det analysearbejde, der nu er i gang. ■

Forsvarsminister Nicolai Wammen (S) om en rapport udarbejdet af Værnsfælles Forsvarskommando og Forsvarsmakten. Den fremlægges ultimo marts.

Ritzau

MANDAG DEN 02. MARTS 2015

Hvis vi taber, så udsletter vi hele verden

Russerne elsker deres atomvåben og Ruslands status som en af de to førende atommagter. ■

Nikolaj Sokov, konfliktforsker

I Moskva taler man gerne om sine mange atomvåben. Men det er snak, mere end det er en reel risiko, vurderer eksperter.

Jyllands-Posten

LØRDAG DEN 28. FEBRUAR 2015

En leder skal gå forrest

Tørk Furhauge har i sine mange år som leder ivrigt brugt af de redskaber, han fik som sergent i Hæren og i Hjemmeværnets eliteenhed. Efter hans mening er Forsvarets lederuddannelser blandt de bedste, der findes.

Tørk Furhauge

Adm. direktør i Pågen siden nov. 2011.

47 år, gift, har to børn, er opvokset i Virum ved København.

Sergent i Hæren 1987-89 samt patruljekursus i Hjemmeværnets SEP, 'Specielle Efterretningspatruljer' (nu: SSR, 'Særlig Støtte og Rekognoscering').

Dyrkede militær femkamp og kunne klare forhindringsbanen på 2:49, svømmeforhindringsbanen på 29 sek. - og kaste hele 79,5 m med håndgranat.

Har været leder i 13 år i Carlsberg og Coca-Cola.

Hobbies: Mountainbike, havearbejde, natur, bagning og madlavning.

Livret: Flæskkesteg - og Pågens brød 'Kernsund'

Musik: Stort set alt - f.eks. opera, klassisk jazz, Muse og Coldplay

AF THORBjørn FORSBERG / VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

FORBILLEDE

Med omkring to meter i højden rager Tørk Furhauge godt op i det åbne kontorlandskab hos den svenske brødfabrikant Pågen. Her i hovedsædet i Malmø har end ikke den administrerende direktør sit eget kontor, og de glas-omkransede mødelokaler vidner om en åben virksomhed.

Ved første møde er det let at forstå, hvorfor valget til posten som administrerende direktør faldt på netop Tørk Furhauge efter blot ét år i virksomheden: Autoriteten lyser ud af ham men på den særlige, imødekomende måde, som kun ganske få mestrer. Med en aura af ro og selvtillid kunne han med lethed fange opmærksomheden hos hver og en af Pågens cirka 1400 ansatte.

Grundstenene til karrieren som leder hos Carlsberg, Coca-Cola og Pågen blev lagt hos Fynske Livregiment og Hærens Sergentskole.

- På skolen havde jeg den bedste leder, jeg nogensinde har haft: Kaptajn Lund, som senere blev pensioneret som major. Han var simpelthen fantastisk, fortæller direktøren, mens han rækker ud efter et stykke brød, der står på bordet.

Ingen planer om Forsvaret

Faktisk stod det aldrig mejslet i sten, at Tørk Furhauge skulle trække i uniform. Men til sessionen trak han så lavt et nummer, at der ikke var nogen vej udenom, og han meldte sig frivilligt til 2 Panserinfanterikompagni, Fynske Livregiment. Mødet med Forsvaret i april 1987 var samtidig et møde med en mangfoldig skare af mennesker.

- Man er ellers stort set altid sammen med nogen, man har noget til fælles med - i folkeskolen er de fra dit lokalområde, og på Handelshøjskolen var det nogen, der også havde ambitioner om at tage en uddannelse. Men i Forsvaret bliver man blandet hulter til bulter, og så ryger man ellers ind på en stue og skal leve sammen med ni andre.

- Det, synes jeg, er sundt. Man får forbedret sine sociale egenskaber og er nødt til at tilpasse sig. Jeg har siden været chef for mange forskellige mennesker, som måske ikke har den længste uddannelse, men jeg kan godt lide at snakke med alle typer. Jeg tror, at Forsvaret har gjort mig bedre til dét, siger Tørk Furhauge.

Den bedste leder nogensinde

Tørk Furhauge blev hurtigt bidt af soldaterlivet, endda nok

til at søge videre efter rekruttiden. Mødet med sergentskolens mange opgaver - og i særdeleshed med Kaptajn Lund - har siden haft en stor indvirkning på hans professionelle liv. - Han havde empati, og man kunne mærke, at han virkelig kunne lide os. Han kunne være hård, når det var nødvendigt og blød, når det gjaldt. Og så var han dygtig og sjov og en god underviser for os unge sergentelever. Han havde os i sin hule hånd - vi ville gå gennem et minefelt for ham, forklarer Tørk Furhauge. Hans ansigtsudtryk viser tydeligt glæden ved gensynet med minderne.

- Jeg har brugt mine erfaringer derfra mange gange. Det

Man får forbedret sine sociale egenskaber og er nødt til at tilpasse sig.

er det med at tilpasse sin stil til situationen. En gang imellem skal man være hård og kontant, og en gang imellem skal man være blød og medfølelse. Og man skal altid have empati for den person, man står overfor, fastslår han.

Ekstremt god lederuddannelse

Tørk Furhauge fortæller, at han har et ønske om at opbygge et program for uddannelse af ledere i Pågen, som er inspireret af den måde, Forsvaret gør det på.

- Det er en helt ekstremt god lederuddannelse, man får derinde. Der er jo ingen andre virksomheder, der sender deres aspiranter på otte måneders lederuddannelse på sergentskolen kun for at lære at lede. Jeg værdsætter den højt, fastslår han.

Og for ham handler det også om at være et forbillede.

- I Forsvaret skal man gå forrest. Alle starter med den fundamentale uddannelse, og så bygger man ovenpå. Og det er faktisk ikke normalt i alle virksomheder. I erhvervsliv-

vet kommer man jo ofte ind fra siden som direktør og ved ikke noget om, hvad der foregår nede på produktionslinjerne. Men det er sundt at prøve at lære sig, og det har jeg prøvet på i alle mine job. Jeg er for eksempel nu begyndt at bage en masse derhjemme for at forstå de forskellige bageprocesser. Så kan jeg også tale lidt med om produktudvikling, påpeger Tørk Furhauge.

Fritids-elitesoldaten

Det var hele tiden planen, at Tørk Furhauge ville læse videre, og efter tiden som sergent faldt valget på Handelshøjskolen.

- Men jeg savnede livet som soldat. Sammen med et par studiekammerater søgte jeg derfor ind til Hjemmeværnets SEP (Specielle Efterretningspatruljer, red.), og vi var seks ud af 45 ansøgere i Århus, som kom ind, fortæller han. - Gennem otte måneder blev vi udsat for diverse pinsler og test, og det var en fantastisk tid. Jeg studerede, og hver onsdag var der SEP-træning, hvor vi blev kørt ud i en skov for at løbe nat-orienteringsløb, gå 30 km. med rygsæk og studere knob og materiel-kending og førstehjælp - alt muligt, huske Tørk Furhauge og fortsætter:

- I det sidste år i SEP gik vi tit patruljer, hvor for eksempel Hunterforce var efter en, og alle sanser var på fuldt blus. Når jeg nu går ude om natten ved vores sommerhus oppe ved Gilleleje, og det er helt mørkt, uglen tuder, og man kan dufte jordbunden - så tænker jeg tilbage til min soldatertid. Så kan jeg godt finde på at tage min søn med ud og sige "prøv at mærke naturen". Det er der ikke mange børn, der gør nu om dage. Det vil jeg gerne give videre. ■

Pågen er en familieejet virksomhed i 4. generation, grundlagt i 1878, som producerer brød og kage med filosofien "Bager med kærlighed". Virksomheden har ca. 1400 ansatte og omsætter for 2,7 milliarder svenske kroner om året. Den har salgsorganisationer i fem lande - Danmark, Norge, Sverige, Finland og Tyskland - og eksporterer til 25 lande. Pågen har et bredt sortiment - mest kendt er nok Giffar med kanel.

7

TIL OG FRA ARBEJDE

Blandt Forsvarets medarbejdere er der mange, som bruger både halve og hele timer på at komme til og fra arbejde. Men hvad kan man bruge tiden på, når man sidder i bilen, bussen, toget – eller på cyklen? Det har vi spurgt en række medarbejdere om – måske kan svarene give DIG en god idé til, hvordan du får din egen pendlertid til at gå en smule hurtigere?!

” I toget læser jeg, og jeg snakker med mine kolleger om både faglige emner og almindelig hverdagsting i den del af turen, der foregår i bil.

JEPPE, FORSVARSMINISTERIETS EJENDOMSSTYRELSE
PENDLER I TOG ARDEN-AALBORG OG VIDERE VIA SAMKØRSEL FRA AALBORG-HJØRRING

” Jeg kombinerer mit behov for motion og frisk luft med en nem og billig transport mellem hjem og arbejde.

NIELS, FORSVARSMINISTERIETS PERSONALESTYRELSE
CYKLER DAGLIGT MELLEM NØRREBO OG BALLERUP

” Jeg tager typisk en gang surstrømning med på farten. Det mætter og sikrer altid benpladsen i toget.

TOBIAS, VETERANCENTRET
TOG ODENSE-RINGSTED-ODENSE 140 MIN.

” Når jeg ikke selv kører, har jeg ofte computeren med i bilen. På den måde får jeg lavet noget af det, jeg ellers ikke når.

SØREN, VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO
ER I KØREPULJE FRA AARHUS TIL KARUP MED TRE KOLLEGER

” Jeg tænker over livets lyksagligheder – og desværre lidt for meget arbejdsrelateret tænkning.

LARS, CH/CIMIC/PSYOPSPSEK
HAR EN HALV TIMES PENDLERTID HVER VEJ

HVAD BRUGER DU DIN PENDLERTID PÅ?

”

I hvert nummer af Forsvarsavisen beder vi syv ansatte i forsvaret om at forholde sig til det samme spørgsmål. Vi spørger ansatte i hele Forsvaret, soldater såvel som civile.

” Jeg kører bil, så jeg passer trafikken. Det skal man jo. Og så planlægger jeg dagens arbejde.

LARS, FREGATTEN IVER HUITFELDT
PENDLER FRA ODENSE TIL KORSØR

” Jeg bruger tiden på at læse alt, hvad der interesserer mig i avisen og på at høre musik. For mig er det en god måde at slappe af på.

PETER, FORSVARSAKADEMIET
TOG FRA VORDINGBORG TIL SVANEMØLLEN KASERNE I KØBENHAVN 1 TIME OG 20 MIN

Bliv ven med forsvaret på **Facebook**.....

PLANET STRUKT

ET TEGNESERIEUNIVERS AF DEN ANDEN VERDEN

